

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2015

Με στοιχεία και για Α εξάμηνο 2016

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΜΠΑΚΟΥ

Μπακού, Σεπτέμβριος 2016

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Βασίλειος Σιταράς, Post-Doc, Διευθύνων Γραφείου ΟΕΥ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ

		
Σημαία		
Θυρεός		
Πολίτευμα	Προεδρική Δημοκρατία	
Πληθυσμός	9.705.600 (1.1.2016)	
Εθνική εορτή	28 Μαΐου	
Πρωτεύουσα	Μπακού	
Έκταση	86.600 τ.χλμ.	
Κύρια γλώσσα	Αζερική (τουρκογενής)	
Κύρια θρησκεία	Μουσουλμανική (κατά πλειοψηφία σιΐτική)	
Προσδόκιμο ζωής	71,2 (άντρες), 76,5 (γυναίκες)	
Νόμισμα	1,69 AZN = 1 ΕΥΡΩ & 1,56 AZN = 1 \$ (31.12.2015)	
Κύριες εξαγωγές 2015	\$ 11.424.500.000 δολ. ΗΠΑ (πετρέλαιο, φυσικό αέριο, κηροζίνη, φρούτα, ζάχαρη)	
Κύριες εισαγωγές 2015	\$ 9.221.400.000 δολ. ΗΠΑ (βιομηχανικά αγαθά, αυτοκίνητα, δομικά υλικά, τρόφιμα, φαρμακευτικά προϊόντα)	
ΑΕΠ 2016 (εκτίμηση)	Περ. \$ 38 δις δολ. ΗΠΑ (-4%)	
ΑΕΠ/Κάτοικο 2016	Περ. \$ 3.900 δολ. ΗΠΑ	
Συναλλαγματικά αποθέματα Κεντρικής Τράπεζας (μέσα 2016)	4 δις δολ. ΗΠΑ	
Πληθωρισμός (Α εξ. 2016)	10,9%	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Το Αζερμπαϊτζάν συγκαταλέγεται ανάμεσα στις τρεις χώρες του Νότιου Καυκάσου και εκτείνεται στη δυτική ακτή της Κασπίας. Γεωγραφικά ανήκει στο σταυροδρόμι μεταξύ Ευρώπης και Ασίας, οι κάτοικοι θεωρούν τη χώρα τους ευρωπαϊκή.

Η χώρα καλύπτει επιφάνεια 86,6 χιλ. τετραγωνικών χιλιομέτρων (11,5% δάση, 1,6% υδάτινες επιφάνειες, 50% αγροτικές καλλιέργειες και 36,9% άλλες επιφάνειες). Μεγάλο μέρος της Κασπίας Θάλασσας ανήκει στο Αζερμπαϊτζάν. Η χώρα τοποθετείται σε γεωγραφικό μήκος 44' και 52' ανατολικά και 38' και 42' βόρεια, και η πρωτεύουσα, Μπακού, βρίσκεται στον 40° παράλληλο.

Το Αζερμπαϊτζάν συνορεύει νότια με το Ιράν (765 χλμ συνοριακή γραμμή), βόρεια με τη Ρωσία (390 χλμ), βορειοδυτικά με τη Γεωργία (480 χλμ) και δυτικά με την Αρμενία (1.007 χλμ) και -μόνον ο θύλακας Ναχιτσεβάν- με την Τουρκία (15 χλμ).

2. ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στη Δημοκρατία του Αζερμπαϊτζάν ασκούνται τρεις μορφές εξουσίας:

- Εκτελεστική, η οποία ασκείται από τον Πρόεδρο (κ. *Ι.Αλίγιεφ* από το 2003)
- Νομοθετική, η οποία ασκείται από το Κοινοβούλιο (125 βουλευτές)
- Δικαστική, η οποία στο υψηλότερο επίπεδο ασκείται από το Ανώτατο Δικαστήριο.

3. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο πληθυσμός της χώρας (9.705.600 την 1.1.2016) κατανέμεται σε αστικό και αγροτικό πληθυσμό. Οι αστικές περιοχές περιλαμβάνουν τις πόλεις και τους οικισμούς, οι υπόλοιπες θεωρούνται αγροτικές περιοχές. Το Αζερμπαϊτζάν διοικητικά αποτελείται από: την αυτόνομη Δημοκρατία του Ναχιτσεβάν, 78 πόλεις, 14 περιφέρειες πόλεων, 10 οικονομικές περιοχές, 66 περιφέρειες, 257 οικισμούς, 1.721 αγροτικές εκλογικές περιφέρειες και 4.255 αγροτικούς οικισμούς. Πρωτεύουσα της χώρας είναι το Μπακού, με πληθυσμό άνω των 3,5 εκατομμυρίων. Το ποσοστό του αστικού πληθυσμού είναι περ. 54% του συνολικού πληθυσμού και του αγροτικού 46%. Ο *οικονομικά ενεργός πληθυσμός* αυξήθηκε κατά 535.000 μέσα σε μια δεκαετία (2005-2015) και από 4.380.000 το 2005 έφτασε τα 4.915.000 στο τέλος του 2015.

Εκτός από τους Αζέρους του Αζερμπαϊτζάν, υπάρχει και μεγάλη διασπορά στο Ιράν, όπου υπολογίζεται ότι ζουν από 15 έως 30 εκατομμύρια Αζέροι στο βόρειο τμήμα του. Δεν υπάρχουν επιβεβαιωμένα επίσημα στοιχεία, η διασπορά αυτή συμμετέχει και στην οικονομική ζωή του Αζερμπαϊτζάν, κυρίως επενδύοντας χρήματα σε αγορά κατοικίας στο Μπακού.

4. ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η επίσημη γλώσσα του Αζερμπαϊτζάν είναι η αζερική, η οποία ανήκει στην οικογένεια των τουρκικών γλωσσών. Η επίσημη ώρα της χώρας είναι +3 ώρες Γκρίνουιτς και οι αζερικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις έχουν την κατάληξη .az. Ο τηλεφωνικός κωδικός διεθνών κλήσεων της χώρας είναι +994 και το επίσημο εθνικό νόμισμα είναι το Μανάτ (AZN). Η σημαία αποτελείται από τρεις οριζόντιες γραμμές (μπλε, κόκκινη, πράσινη). Στην κόκκινη υπάρχει ημισέληνος και αστέρι με 8 άκρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

1.1 Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Οι ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας επί μία ολόκληρη δεκαετία, από το 2005 ως το 2014, ήταν από τους υψηλότερους παγκοσμίως. Το 2015, όμως, υπήρξε μια πολύ δύσκολη χρονιά, με δύο υποτιμήσεις του ΑΖΝ και ασθενική ανάπτυξη 1,1%. Το πρώτο εξάμηνο του 2016, κατεγράφη ύφεση (αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης) -3,4%, η οποία φαίνεται να μεγαλώνει κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2016, ενώ, κατά το ίδιο διάστημα, ο μη ενεργειακός τομέας επλήγη ακόμη περισσότερο, υφιστάμενος θεαματική σμίκρυνση -6,1% (για σύγκριση, το 2014 ο μη ενεργειακός τομέας είχε αυξηθεί κατά 7%). Σε όρους USD, που είναι και το διεθνές μέτρο σύγκρισης, για το σύνολο του 2016 το αζερικό ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει σε 38 δις USD περίπου, ήτοι μόλις στο ήμισυ από την ιστορικά υψηλή επίδοση του 2014 (75,2 δις USD). Επομένως, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, σε όρους USD, από 8.055 USD που είχε φτάσει το 2014 (ιστορικό υψηλό), το 2016 θα είναι κάτι παραπάνω από 3.900 USD. Για το 2017, πάντως, η αζερική κυβέρνηση αναμένει επιστροφή στην ανάπτυξη: η πρόβλεψη στο προσχέδιο του προϋπολογισμού 2017 κάνει λόγο για άνοδο του ΑΕΠ 1%, περίπου όση και το 2015.

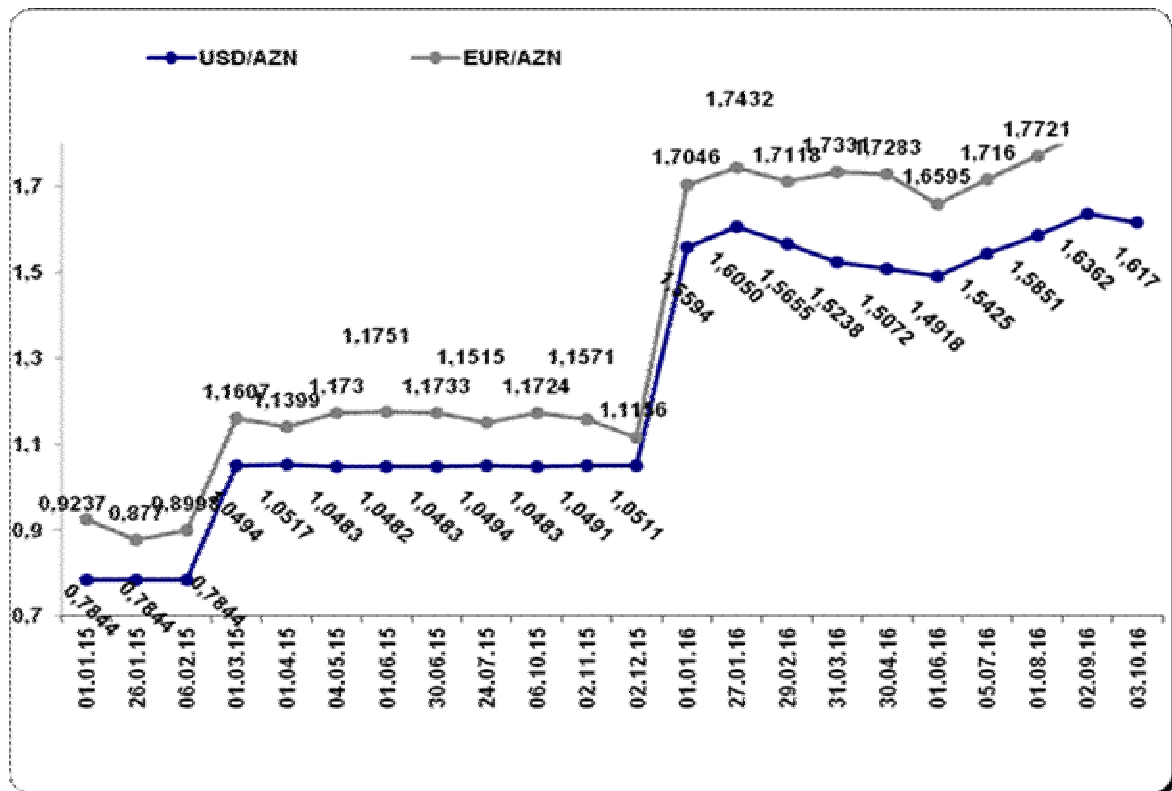
1.2 Πληθωρισμός

Κατά την τριετία από το 2012 μέχρι και το 2014 ο δείκτης τιμών καταναλωτή ήταν όντως πολύ χαμηλός στο ρυθμό άνοδου του (πχ 1,4% το 2014), όμως οι δύο υποτιμήσεις του ΑΖΝ το 2015 μετέβαλαν άρδην την κατάσταση. Η χώρα τώρα βιώνει το λεγόμενο «εισαγόμενο πληθωρισμό», λόγω του ότι πάρα πολλά είδη -ακόμη και πρώτης ανάγκης- εισάγονται. Παρά τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που αναφέρουν πληθωρισμό 10,9% για το πρώτο εξάμηνο του 2016, η ανεξάρτητη «δεξαμενή σκέψης» *Centre for Economic and Social Development (CESD)* τον υπολογίζει γύρω στο 15%. Συμπερασματικά, η πάλαι ποτέ κραταιή οικονομία βιώνει πλέον ημέρες στασιμοληθωρισμού, δηλαδή συνδυασμού ύφεσης και υψηλού πληθωρισμού, για πρώτη φορά μετά από πολλά έτη.

1.3 Εθνικό νόμισμα – συνάλλαγμα - περιορισμοί

Από την 1^η Ιανουαρίου 2006 το εθνικό νόμισμα του Αζερμπαϊτζάν (ΑΖΜ- παλαιό Μανάτ) αντικαταστάθηκε από το Νέο Μανάτ (ΑΖΝ). Η ισοτιμία του εθνικού νομίσματος με το \$ ΗΠΑ διατηρήθηκε «κλειδωμένη» σε σταθερό επίπεδο με μέσο όρο 1 \$ ΗΠΑ= 0,7845 ΑΖΝ από το 2011 μέχρι και τις αρχές του 2015. Οι δύο υποτιμήσεις του ΑΖΝ το 2015, όμως, και η συνακόλουθη διολίσθηση διαμόρφωσαν την ισοτιμία, μέχρι τα τέλη Αυγούστου 2016, στα επίπεδα του 1 \$ ΗΠΑ= 1,64 ΑΖΝ περίπου. Την περίοδο εκείνη, πολλές εμπορικές τράπεζες είτε δεν πωλούσαν καθόλου συνάλλαγμα σε ιδιώτες είτε πωλούσαν έως 100 USD ανά πρόσωπο/ημέρα.

Λογαριασμοί σε συνάλλαγμα όχι μόνο επιτρέπονται, αλλά αποτελούν και τον κανόνα, με 82% των συνολικών καταθέσεων στα μέσα του 2016. Για τα *φυσικά* πρόσωπα που κατοικούν στη χώρα, ασχέτως υπηκοότητας, υπάρχει ανώτατο ημερήσιο όριο 1.000 \$ στα εμβάσματα προς το εξωτερικό (εξαιρούνται μόνον οι υπάλληλοι διπλωματικών αποστολών). Η σε φυσική μορφή εξαγωγή μεγαλύτερων ποσών -και πάντα μέχρι το ανώτατο όριο των 50.000 \$- επιτρέπεται μόνο με την προσκόμιση απόδειξης ότι τα χρήματα αυτά είχαν προηγουμένως εισαχθεί στη χώρα. Απαγορεύεται απολύτως η εξαγωγή, σε φυσική μορφή, ξένου συναλλάγματος ύψους άνω των 50.000 \$.

1.4 Εμπορικές συναλλαγές, εμπορικοί εταίροι και εν γένει εμπορική πολιτική

Το Αζερμπαϊτζάν πραγματοποίησε εμπορικές συναλλαγές με 174 χώρες του κόσμου μέσω 4.777 νομικών προσώπων και 6.674 εταιρειών το πρώτο εξάμηνο του 2016.

Εισαγωγές - Εξαγωγές - Εμπορικό Ισοζύγιο του Αζερμπαϊτζάν το 2015, δολ. ΗΠΑ

	2015
Εισαγωγές	9.221.400.000
Εξαγωγές	11.424.500.000
Θετικό ισοζύγιο	2.203.100.000

Πηγή: Αζερικά Τελωνεία (η Στατιστική Υπηρεσία Αζερμπαϊτζάν αναφέρει πολύ μεγαλύτερο ύψος εξαγωγών, 16.559.600.000 δολ. ΗΠΑ)

ΕΞΑΓΩΓΕΣ 2015 ΜΕ ΑΞΙΑ ΑΝΩ ΤΩΝ 100 εκ. \$ ΗΠΑ	
Αργό πετρέλαιο	8.866.158.600
Μαζούτ	568.619.600
Φρούτα και λαχανικά (νωπά)	290.780.000
Ζάχαρη	212.087.900
Κηροζίνη	153.456.100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Αζερμπαϊτζάν, Αζερικά Τελωνεία

Παρατηρούμε ότι η χώρα εξάγει ελάχιστα προϊόντα σε αξιόλογες ποσότητες/αξία, πλην των πετρελαιοειδών. Το 2013, αυτά ήταν το 94% των εξαγωγών, ενώ ακόμη και το 2016 (Α εξάμηνο) είναι περίπου το 86%. Η ανάγκη διαφοροποίησης των εξαγωγών παραμένει επιτακτική. Σημειώνεται, επίσης, ότι οι ίδιες οι εταιρείες του ενεργειακού κλάδου, όπως η BP και η SOCAR, δηλώνουν στη Στατιστική Υπηρεσία σημαντικά μεγαλύτερες ποσότητες (άρα και αξία) εξαγωγών από αυτές τις οποίες καταγράφουν τα τελωνεία. Έτσι, λ.χ., στο αργό πετρέλαιο τα μεν τελωνεία έχουν καταγράψει για το 2015 εξαγωγές «μόνο» 21.960.000 τόννων αργού (με την αξία που αναφέρεται στον Πίνακα), οι εταιρείες κάνουν λόγο για 35.110.000 τόννους, αξίας 12,38 δις \$ ΗΠΑ. Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ποια στοιχεία είναι ακριβή.

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ 2015 ΜΕ ΑΞΙΑ ΑΝΩ ΤΩΝ 100 εκ. \$ ΗΠΑ	
Σωλήνες αγωγών	736.553.300
Σιτάρι	296.831.000
Τσιγάρα	287.275.100
Φάρμακα	233.734.100
Λεωφορεία (λόγω των ευρωπ. αγώνων του Ιουνίου 2015)	176.099.000
Μεταλλικές κατασκευές	160.222.900
Ζάχαρη	124.490.700
Αντλίες υγρών	109.316.700

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Αζερμπαϊτζάν

Η συνειδητή πολιτική υποκατάστασης εισαγωγών (λ.χ. υψηλοί δασμοί και λοιπά εμπόδια πρόσβασης) την οποία ούτως ή άλλως ακολουθούσε ανέκαθεν η χώρα, ως μη μέλος του ΠΟΕ, αναμένεται να ενταθεί, προκειμένου να μην υπάρξει πολύ μεγάλο έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο, κάτι το οποίο θα εντείνει τις πιέσεις διολίσθησης επί του ΑΖΝ. Ήδη το πρώτο εξάμηνο του 2016 οι εξαγωγές αγαθών ανήλθαν σε 3.921.000.000 USD (πτώση σχεδόν 39% σε ετήσια βάση) και οι εισαγωγές σε 4.047.000.000 USD (πτώση 14%), επομένως το εμπορικό ισοζύγιο κατέγραψε, για πρώτη φορά μετά από σημαντικό διάστημα, έλλειμμα, της τάξης των 226 εκ. USD.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΩΝ ΑΖΕΡΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ 2015

Εξαγωγική αγορά	Εξαγωγές \$ ΗΠΑ
Ιταλία	2.254.331.000
Γερμανία	1.223.962.000
Γαλλία	864.155.800
Ισραήλ	801.533.400
Ινδονησία	477.818.900
Ρωσία	416.770.800
Γεωργία	365.954.600
ΗΠΑ	337.704.400
Τουρκία	304.298.400

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Αζερμπαϊτζάν

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι οι τρεις σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι του Αζερμπαϊτζάν, ως προς το σκέλος των εξαγωγών, είναι χώρες της Ευρώπης (ΕΕ). Γενικά η ΕΕ των 28 Κ-Μ απορρόφησε, περίπου 6,75 δις USD αζερικών εξαγωγών το 2015 ή 59,1% επί του συνόλου.

ΚΥΡΙΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟ 2015

Προμηθευτής	Εισαγωγές \$ ΗΠΑ
Ρωσία	1.437.901.000
Τουρκία	1.171.385.000
ΗΠΑ	847.389.000
Γερμανία	690.082.400
Ιταλία	587.767.500
Ιαπωνία	558.097.700
Βρετανία	553.325.500
Κίνα	511.904.600

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Αζερμπαϊτζάν

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι οι τρεις σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι του Αζερμπαϊτζάν, ως προς το σκέλος των εισαγωγών αγαθών, είναι χώρες εκτός ΕΕ.

Γενικά η ΕΕ των 28 Κ-Μ είχε μερίδιο μόλις 2,94 δις USD (31,9% επί του συνόλου) επί των αζερικών εισαγωγών το 2015. Επομένως, πρόκειται για μια ασύμμετρη σχέση, με την ΕΕ να δέχεται πολύ περισσότερες αζερικές εξαγωγές (κατά βάση αργό) από όσα εξάγει η ίδια. Το ισοζύγιο ΕΕ-ΑΖ είναι έντονα ελλειμματικό εις βάρος της ΕΕ (σχεδόν 4 δις USD το 2015, ενώ το 2011 το έλλειμμα είχε φτάσει στο ιστορικό υψηλό των 12,6 δις USD). Γενικά, με εξαίρεση τον εξειδικευμένο και υψηλής τεχνολογίας εξοπλισμό, καθώς και κάποια καταναλωτικά αγαθά πολυτελείας (luxury items), το Αζερμπαϊτζάν εισάγει μαζικά από τις χώρες ΚΑΚ, την Τουρκία και την Κίνα. Αυτό δεν πρόκειται να αλλάξει, όσο η χώρα παραμένει εκτός ΠΟΕ (WTO).

2. ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ - ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Η χώρα διαθέτει -ακόμη- έναν τεράστιο δημόσιο τομέα με 1.176.000 εργαζομένους (2015). Ο ισχύον νόμος περί ιδιωτικοποιήσεων κυρώθηκε τον Ιανουάριο του 1993, οι ιδιωτικοποιήσεις, όμως, δρομολογήθηκαν σε μεταγενέστερο στάδιο από άλλες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες. Επίσημα ξεκίνησαν μόλις το 1996 και οι πολίτες άρχισαν να λαμβάνουν «επιταγές ιδιωτικοποίησης» (κουπόνια) το 1997. Κατά το πρώτο στάδιο, έγιναν αποκρατικοποιήσεις βασικά μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη βιομηχανία, στις κατασκευές, στον τομέα των μεταφορών και του εμπορίου καθώς των υπηρεσιών. Το ισχύον νομικό πλαίσιο περί ιδιωτικοποιήσεων, όμως, παρέχει στην κυβέρνηση τη δυνατότητα να προβεί στην ιδιωτικοποίηση και μεγάλων κρατικών επιχειρήσεων.

Και πραγματικά, στις 18/1/2016, ο Πρόεδρος κ. Ι.Αλίγιεφ ανακοίνωσε ότι η κυβέρνηση προτίθεται να δρομολογήσει ευρύτατο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, σε συνεργασία με διεθνή ομάδα ειδικών, αναμένει, δε, την εκδήλωση σχετικού ενδιαφέροντος εκ μέρους ντόπιων αλλά και ξένων επενδυτών. Υποψήφιος αυτή τη φορά φέρονται μεγάλες εταιρείες – κρατικά μονοπώλια όπως λ.χ. η παραγωγός ηλεκτρισμού *Azerenerji* (αντίστοιχη της ΔΕΗ), η *Azersu* (αντίστοιχη της ΕΥΔΑΠ) και η δεσπόζουσα ναυτιλιακή της χώρας, *Caspian Shipping Company*. Ουδείς λόγος, πάντως, έχει γίνει για προοπτική πώλησης, έστω και μερικής, του ενεργειακού κολοσσού *SOCAR* (μακράν της μεγαλύτερης κρατικής εταιρείας της χώρας). Ο ενεργειακός κλάδος θεωρείται από την κυβέρνηση ως στρατηγικής σημασίας, εξ ου και θα παραμείνει και στο μέλλον υπό στενό κρατικό έλεγχο.

3. ΥΠΟΔΟΜΕΣ - ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Ο εκσυγχρονισμός των υποδομών της χώρας, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται το οδικό, σιδηροδρομικό δίκτυο, γέφυρες, λιμάνια, αεροδρόμια, αγωγοί μεταφοράς πετρελαίου και αερίου, αποτελεί προτεραιότητα για την κυβέρνηση. Η ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιοχών της χώρας δεν είναι δυνατή χωρίς την ύπαρξη σύγχρονων υποδομών. Τα περισσότερα έσοδα προερχόμενα από την πώληση (εξαγωγή) των υδρογονανθράκων την τελευταία δεκαετία κατέληγαν στην αναβάθμιση υποδομών μέσω ενός ρωμαλέου ΠΔΕ, το οποίο, όμως, περικόπτεται πλέον ριζικά μετά τις δύο υποτιμήσεις του 2015. Επίσης, κατά τα τελευταία χρόνια αγοράστηκαν νέα πλοία, επιβατικά και εμπορευματικά και δόθηκαν σε λειτουργία δύο νέα διεθνή αεροδρόμια, στο Λενκαράν και στη Ζακατάλα. Στο στόχαστρο της κυβέρνησης βρίσκονται επίσης τα δίκτυα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, πόσιμου νερού, σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, των οποίων η αναβάθμιση αποτελεί σημαντικό βραχυπρόθεσμο στόχο.

3.1 Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο της χώρας εκσυγχρονίζεται κάθε χρόνο. Εντός των τελευταίων ετών κατασκευάστηκαν νέες γέφυρες και επισκευάστηκαν τμήματα οδικών αρτηριών, ωστόσο η πλειονότητα των επαρχιακών δρόμων παραμένει σε κακή κατάσταση. Το συνολικό μήκος των αζερικών αυτοκινητοδρόμων την 1/1/2016 ήταν 19.016 χλμ., εκ

των οποίων το 99% (18.882 χλμ) ασφαλτοστρωμένα. Ο αριθμός των ΙΧ και ΔΧ οχημάτων αυξάνεται δραματικά κάθε χρόνο στο Αζερμπαϊτζάν: από μόλις 612.000 το 2005 σε 1.323.000 το 2015. Αυτό, βεβαίως, συνεπάγεται κυκλοφοριακό πρόβλημα.

3.2 Σιδηροδρομικό δίκτυο

Επί του παρόντος, το συνολικό μήκος του υφισταμένου σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας ανέρχεται σε 2.068 χλμ. Η κυβέρνηση της χώρας επεξεργάστηκε πρόγραμμα ανάπτυξης κρατικών σιδηροδρόμων, το οποίο υλοποιήθηκε κατά την περίοδο 2010-2014 με κόστος 1,2 δις \$ ΗΠΑ. Το πρόγραμμα αφορούσε τον εκσυγχρονισμό του δικτύου και την αναδιάρθρωση της λειτουργίας του Οργανισμού Σιδηροδρόμων της χώρας. Στην εκπόνησή του συνεργάστηκαν και ειδικοί της Παγκόσμιας Τράπεζας και άλλων διεθνών οργανισμών.

Ήδη από το 2007, υπεγράφη τριμερής συμφωνία μεταξύ Αζερμπαϊτζάν, Γεωργίας και Τουρκίας για την υπερσύγχρονη σιδηροδρομική σύνδεση BTK (Μπακού-Τιφλίδα-Καρς), έργο το οποίο -μετά από αλληπάλληλες καθυστερήσεις- υπολογίζεται ότι θα είναι έτοιμο για λειτουργία το 2017. Αναμένεται να αυξήσει σημαντικά την εμπορευματική κίνηση από την Ασία προς την Ευρώπη. Ένα ακόμη φιλόδοξο πρόγραμμα αναβάθμισης του σιδηροδρομικού δικτύου, αλλά με σαφώς πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, είναι ο υπό εκπόνηση «Άξονας Βορρά-Νότου» (Ρωσίας-Ιράν-Ινδίας), ο οποίος θα απαιτήσει επενδύσεις, μόνο επί αζερικού εδάφους, ύψους 60 δις ΑΖΝ. Σε πλήρη ανάπτυξη, η δυναμικότητά του θα ανέλθει σε 10-15 εκατ. τόννους ετησίως και θα μειώσει στο μισό το χρόνο μεταφοράς των αγαθών από τη Βομβάη στη Βαλτική (που σήμερα πραγματοποιείται κατά βάση με πλοία).

3.3 Αεροπορικό δίκτυο

Οι αζερικές αερογραμμές (AZAL, Azərbaycan Hava Yolları στα αζερικά) ανήκουν στην Closed Joint Stock Company «Hava Yolları» και είναι εθνικός αερομεταφορέας. Με έδρα το Μπακού, είναι μέλος της Διεθνούς Ένωσης Αεροπορικών Μεταφορών (IATA). Ως βάση έχουν το αεροδρόμιο Heydar Aliyev 20 χλμ. βόρειο-ανατολικά του Μπακού. Η AZAL καταβάλλει συνεχώς προσπάθειες για την αναβάθμιση του στόλου της και τη διεύρυνση των προορισμών της, ώστε να μπορέσει να συναγωνιστεί τις μεγάλες αεροπορικές εταιρείες, όπως Turkish Airlines, Lufthansa, Aeroflot κλπ, οι οποίες πραγματοποιούν πτήσεις προς και από το Μπακού. Προς το παρόν, λειτουργεί επιβατικές πτήσεις προς Ευρώπη, ΚΑΚ, Μέση Ανατολή, Ασία και Βόρεια Αμερική. Το 2014, προέβη στην αγορά νέων αεροσκαφών Boeing 787 Dreamliner για πτήσεις μεγάλων αποστάσεων. Υπάρχει επίσης και η εταιρεία «cargo» Silk Way Airlines, η οποία, εκτός από τα ρωσικά Il-76, έχει πρόσφατα αγοράσει και 5 γιγαντιαία Jumbo Jet Boeing 747-8, με μεταφορική ικανότητα 134 τόννους έκαστο. Επίσης θα είναι ο πρώτος πελάτης παγκοσμίως του ουκρανικού Antonov An-178 (παραγγελία 10 Α/Φ).

Από τα τέλη Μαΐου 2013 και έως το Σεπτέμβριο του 2013 άνοιξε απευθείας πτήση μεταξύ Αθηνών και Μπακού, με συχνότητα πτήσεων δύο φορές την εβδομάδα, από την ελληνική αεροπορική εταιρεία Aegean Airlines. Λόγω περιορισμένου αριθμού επιβατών, δεν επαναλήφθηκε τα 3 επόμενα έτη (μόνο το 2014 λειτούργησε για μικρό διάστημα πτήση “charter” Μπακού-Ρόδος, επίσης με την Aegean Airlines).

3.4 Θαλάσσιες μεταφορές

Το Αζερμπαϊτζάν έχει άμεσες θαλάσσιες συνδέσεις μόνο με τα άλλα κράτη της Κασπίας. Εντούτοις, το κανάλι Βόλγα-Ντον παρέχει πρόσβαση στην Αζοφική και στις υπόλοιπες θάλασσες. Η μεταφορά φορτίων, κυρίως αργού πετρελαίου και λοιπών προϊόντων πετρελαίου αποτελεί την κύρια δραστηριότητα. Δεσπόζουσα ναυτιλιακή εταιρεία της χώρας είναι η (κρατικών συμφερόντων) *Caspian Shipping*

Company, η οποία προέκυψε από συγχώνευση δύο προγενέστερων εταιρειών με το Π.Δ. 213 της 10/1/2014.

Ο Διεθνής Λιμένας του Μπακού είναι μεν είναι ο μεγαλύτερος λιμένας της Κασπίας θάλασσας, δεν ανταποκρίνεται όμως πλέον στις σύγχρονες απαιτήσεις, εξ ου και προβλέπεται η κατασκευή νέου λιμανιού 50 χλμ νοτίως του Μπακού (Αλάτ). Ο θεμέλιος λίθος ετέθη από τον ίδιο τον Πρόεδρο στις 3/11/2011. Στη συνέχεια, η αζεροτουρκική κατασκευαστική εταιρεία Euroasiya Construction OJSC ανέλαβε να υλοποιήσει την πρώτη από τις τρεις συνολικά φάσεις κατασκευής του ίδιου του λιμένα, υπό την επίβλεψη της αμιγώς τουρκικής STFA-ECAP. Η σχετική σύμβαση, διάρκειας 38 μηνών και ύψους 736 εκ. USD, υπεγράφη τον Οκτώβριο του 2012 και προέβλεπε ολοκλήρωση και παράδοση της πρώτης φάσης μέχρι τις 20/12/2015. Σε επίπεδο πρώτης φάσης, θα μπορεί να δέχεται 50.000 TEU και 10 εκατ. τόννους φορτίου, ενώ σε πλήρη ανάπτυξη (τρίτη φάση, δεκαετία 2020) η δυναμικότητά του θα ανέλθει σε 1 εκ. TEU και 25 εκατ. τόννους φορτίου. Στις 22/9/2014 εγκαινιάστηκε το -ημιτελές ακόμη- έργο, όταν αφίχθη το πρώτο ferry από την Ανατολή. Εντούτοις, μέχρι το Δεκέμβριο του 2015 (την προβλεπόμενη ημερομηνία παράδοσης του έργου, σύμφωνα με τη σύμβαση του 2012), τα έργα της πρώτης φάσης είχαν προχωρήσει σε ποσοστό μόλις 58,6%. Στην καλύτερη περίπτωση, η πρώτη φάση θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2017, ενώ οι άλλες δύο έχουν ανασταλεί.

3.5 Ύδρευση και αποχέτευση

Το δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης στη χώρα εξακολουθεί να είναι προβληματικό. Η ποιότητα πόσιμου νερού είναι χαμηλή, με συνέπεια να προκαλούνται διάφορα προβλήματα στην υγεία του πληθυσμού, δεδομένου ότι το ευρύ καταναλωτικό κοινό δεν διαθέτει την οικονομική ευχέρεια, η οποία θα του επέτρεπε τη χρήση εμφιαλωμένου νερού. Στον τομέα της αποχέτευσης είναι απαραίτητη η δημιουργία σταθμών για την επεξεργασία των λημμάτων, δεδομένου ότι τα περισσότερα καταλήγουν στην ήδη μολυσμένη Κασπία Θάλασσα. Η ΕΕ και οι Διεθνείς οργανισμοί συνδράμουν την κυβέρνηση στην επίλυση του προβλήματος, μέσω της εκπόνησης και συγχρηματοδότησης προγραμμάτων για την ύδρευση και την αποχέτευση. Σύμφωνα με την κρατική *Azersu*, το ποσό που θα διατεθεί για τις εργασίες που θα διασφαλίζουν τις υποδομές ύδρευσης και αποχέτευσης στο Αζερμπαϊτζάν μέχρι το 2035 θα ξεπεράσει τα 8 δις μανάτ.

3.6 Τηλεπικοινωνίες - internet

Ο τομέας των τηλεπικοινωνιών είναι πλέον ένας από τους κορυφαίους τομείς που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη στο Αζερμπαϊτζάν. Εκτός από τη σταθερή τηλεφωνία, η οποία εξακολουθεί να παραμένει κρατική, δραστηριοποιούνται στη χώρα τέσσερις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας: οι Azercell Telekom, Bakcell, Nar Mobile και Azerfon-Vodafone. Σήμερα, όμως, η αζερική αγορά κινητής τηλεφωνίας πλησιάζει τον κορεσμό σε επίπεδα ανταγωνισμού: σε κάθε 100 κατοίκους αναλογούν 112 συνδρομητές κινητών τηλεφώνων (2015). Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας έχουν προωθήσει σημαντικά την εισαγωγή των υπηρεσιών 3G και 4G. Ο τομέας υπηρεσιών διαδικτύου (internet) αναπτύσσεται δυναμικά με «ποσοστό διείσδυσης» 77%.

4. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ, ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

4.1 Ξένες επενδύσεις

Στον τομέα των ΞΑΕ (FDI), τα επίσημα αζερικά στοιχεία -τα οποία, σημειωτέον, διαφοροποιούνται αισθητά προς τα πάνω από εκείνα της UNCTAD (βλ. παρακάτω)- αναφέρουν πτώση κατά 6,2% το 2015, ήτοι από τα 8 δις USD του 2014 στα 7,5 δις

USD. Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για τεράστια εισροή, δεδομένου του μεγέθους της οικονομίας. Το 88,5% των ΑΞΕ το 2015 κατευθύνθηκε στον ενεργειακό κλάδο, ιδίως, δε, στο πεδίο Φ/Α Σαχ Ντενίζ για τη φάση 2, οι δε επενδύσεις από ξένους στο μη ενεργειακό κλάδο (860 εκατ. USD) το 2015 ήταν μειωμένες κατά 35% σε σχέση με το 2014 (περ. 1,3 δις USD). Σε κάθε περίπτωση, η συμβολή των ΞΑΕ στον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου -δηλαδή στις συνολικές επενδύσεις- είναι πάρα πολύ μεγάλη, με δεδομένο ότι οι τελευταίες ανήλθαν σε 17,61 δις ΑΖΝ το 2014 και σε 15,95 δις ΑΖΝ το 2015 (μείωση 10%).

Τούτων δοθέντων, η προοπτική ολοκλήρωσης, εντός της προσεχούς διετίας (2018), της κολοσιαίας -28 δις USD μαζί με τον αγωγό προς Γεωργία- κεφαλαιουχικής επένδυσης από την κοινοπραξία του Σαχ Ντενίζ στη φάση 2 του κοιτάσματος θα αποστερήσει την αζερική οικονομία από μια δυσανάλογα μεγάλη, σε σχέση με το μέγεθός της, εισροή κεφαλαίων, την οποία εξαιρετικά δύσκολα θα αντισταθμίσει, τουλάχιστον υπό τις παρούσες συνθήκες.

Τέλος η UNCTAD (*World Investment Report*) εκτιμά την εισροή ΞΑΕ σε 4,05 δις το 2015, έναντι 4,43 δις USD το 2014. Κατά την ίδια πηγή, στις 31/12/2015 το συνολικό απόθεμα ΞΑΕ στη χώρα (FDI stock) ήταν 22,18 δις USD και το συνολικό απόθεμα αζερικών ΞΑΕ στην αλλοδαπή -κατά βάση στην Τουρκία, όπου η SOCAR είναι ο μεγαλύτερος ξένος επενδυτής ανεξαρτήτως κλάδου- 15,35 δις USD.

4.2 Επενδυτικό κλίμα

Το Αζερμπαϊτζάν έχει υπογράψει τη Σύμβαση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την επίλυση των διαφορών από Επενδύσεις μεταξύ Κρατών και Υπηκόων Άλλων Κρατών και είναι μέλος της Πολυμερούς Συμφωνίας για την Εγγύηση των Επενδύσεων (MIGA), συμμετέχει δε και σε άλλες διεθνείς συμφωνίες, καθώς και στο Διαιτητικό Δικαστήριο των Χωρών ΚΑΚ. Στην Έκθεση *Doing Business 2015* της Παγκόσμιας Τράπεζας και με βάση τη βαθμολογία που προκύπτει από το μέσο όρο των επί μέρους δεικτών (performance indicators), το Αζερμπαϊτζάν καταλαμβάνει την 80^η θέση, έναντι της 88^{ης} που καταλάμβανε το 2014. Η χώρα σημειώνει θετική ή και ιδιαίτερα θετική επίδοση στην έναρξη επιχείρησης (12^η θέση έναντι 11^{ης} το 2014), στην κτήση περιουσιακών, κατά βάση εμπράγματων, δικαιωμάτων (10^η θέση έναντι 11^{ης} το 2014) και στην καταβολή φόρων (33^η θέση έναντι 65^{ης} το 2014). Από την άλλη, χαμηλή παραμένει η επίδοση του Αζερμπαϊτζάν σε τομείς όπως η πιστοληπτική ικανότητα των νομικών προσώπων (104^η θέση έναντι 99^{ης} το 2014), η χορήγηση οικοδομικών αδειών (150^η θέση έναντι 167^{ης} το 2014), η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος (159^η θέση έναντι 161^{ης} το 2014) και το διασυνοριακό εμπόριο (166^η θέση έναντι 165^{ης} το 2014). Το μέσο κόστος εισαγωγής ενός TEU το 2015 ήταν 3.450 USD, έναντι 1.100 USD στα Κ-Μ του ΟΟΣΑ, και ο μέσος χρόνος φθάνει τις 25 ημέρες, έναντι 9,5 του ΟΟΣΑ.

Γενικά, η μετάβαση του Αζερμπαϊτζάν από κατευθυνόμενη οικονομία της σοβιετικής περιόδου προς μια ελεύθερη «οικονομία της αγοράς» οδήγησε, συχνά, στην ύπαρξη αλληλοσυγκρουόμενων νόμων που ρυθμίζουν ένα συγκεκριμένο θέμα. Η συνεχής και ασυντόνιστη αλλαγή της νομοθεσίας, η ασάφεια των νόμων, η μη προσήκουσα (ενίοτε) ερμηνεία και εφαρμογή των διεθνών συμφωνιών, η ύπαρξη γραφειοκρατίας, η έλλειψη διαφάνειας και η μεγάλη διαφθορά στη δημόσια διοίκηση είναι τα αρνητικά φαινόμενα που συνόδευσαν την αλλαγή του κοινωνικού και οικονομικού συστήματος στη χώρα. Παράλληλα, παρατηρείται η παροχή επισφαλούς εννόμου προστασίας από τα δικαστήρια, καθόσον οι δικονομικές διαδικασίες είναι μακροχρόνιες, δαπανηρές και με αμφίβολα αποτελέσματα. Μέχρι και σήμερα, δε, οι αποφάσεις των αλλοδαπών δικαστηρίων δεν αναγνωρίζονται από τα αζερικά δικαστήρια.

4.3 Νομοθετικό πλαίσιο επενδυτικής δραστηριότητας

Η επενδυτική δραστηριότητα στο Αζερμπαϊτζάν διέπεται από την εξής νομοθεσία:

- Νόμος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν για την επενδυτική δραστηριότητα Νο952 (Μπακού, 13 Ιανουαρίου 1995), στον οποίο έχει γίνει σειρά τροπολογιών

- Νόμος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν για προστασία των ξένων επενδύσεων, Μπακού, 15 Ιανουαρίου 1992, επίσης με σειρά τροπολογιών
- Προεδρικό Διάταγμα της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν για τις πρόσθετες ενέργειες με σκοπό την προώθηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων, Μπακού, 30 Μαρτίου 2006

Υπάρχει επίσης νομοθεσία που προστατεύει την ευρεσιτεχνία, το εμπορικό σήμα, καθώς και την πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία. Το Αζερμπαϊτζάν είναι μέλος της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων για την Προστασία της Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας και της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης για την Προστασία των Λογοτεχνικών και Καλλιτεχνικών Δικαιωμάτων.

4.4 Προστασία επενδύσεων

Ο ως άνω Νόμος περί προστασίας ξένων επενδύσεων εγγυάται την ίση μεταχείριση των επενδύσεων ανεξαρτήτως προέλευσης. Οι ξένοι επενδυτές προστατεύονται από τυχόν εθνικοποίηση ή απαλλοτρίωση της περιουσίας τους, εκτός αν τούτο επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος και κατόπιν πλήρους αποζημίωσής τους. Το Αζερμπαϊτζάν προέβη σε σύναψη σειράς διμερών συμφωνιών για την αμοιβαία προστασία των επενδύσεων, προσπαθώντας έτσι να δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης για τους ενδιαφερόμενους επενδυτές των εκάστοτε χωρών. Με την Ελλάδα, η εν λόγω συμφωνία έχει υπογραφεί το 2004.

4.5 Μορφές επενδυτικής δραστηριότητας

Οι ξένοι επενδυτές έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν τη μορφή που θα λάβει η επένδυσή τους στη χώρα, μεταξύ είτε συμμετοχής σε κοινοπραξίες με ημεδαπές εταιρείες, είτε δημιουργίας αμιγώς αλλοδαπών εταιρειών, είτε μέσω αντιπροσωπειών, είτε μέσω των 33 Συμφωνιών Συνεκμετάλλευσης ή «Καταμερισμού Παραγωγής»- Production Sharing Agreements (PSAs), που αφορούν, όμως, αποκλειστικά στην παραγωγή και εκμετάλλευση του πετρελαίου και φυσικού αερίου. Οι επιχειρήσεις αυτού του τύπου τυγχάνουν ειδικού προνομιακού καθεστώτος στα πλαίσια διεθνών συμβάσεων μεταξύ του Αζερμπαϊτζάν και ξένων πολυεθνικών κοινοπραξιών (PSAs).

Σύμφωνα με το Σύνταγμα, η απόκτηση κυριότητας επί του αζερικού εδάφους από αλλοδαπό, καθώς και η συμμετοχή ξένων επενδυτών σε ορισμένους τομείς μεγάλης εθνικής σημασίας, όπως ο ενεργειακός, επιτρέπεται μόνο με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ή με Προεδρικό Διάταγμα. Είναι όμως νόμιμη η μίσθωση γης από εταιρείες υπό μορφή κοινοπραξιών για απεριόριστο χρονικό διάστημα. Επίσης, είναι δυνατή η συμμετοχή ξένων επενδυτών σε μαζικές ιδιωτικοποιήσεις με την εξαγορά μετοχών των υπό ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων.

Από το 2008 τέθηκε σε εφαρμογή και το απλουστευμένο σύστημα ίδρυσης εταιρείας μέσω διαδικασιών one-stop shop, το οποίο μειώνει αισθητά τη γραφειοκρατία και το χρόνο διεκπεραίωσης σε 3 ημέρες. Το νέο σύστημα αφορά και την ίδρυση ξένων επιχειρήσεων και θεωρείται δελεαστικό, εφόσον πλέον μόνο ελάχιστα πιστοποιητικά απαιτούνται από τη μία και μοναδική υπηρεσία (“one-stop-shop”) που στεγάζεται στο Υπουργείο Φόρων της χώρας.

4.6 Επενδυτικά κίνητρα

Οι επενδύσεις που προέρχονται από το εξωτερικό δεν απολαμβάνουν, όπως αυτό συμβαίνει λ.χ. στην Ελλάδα, ιδιαίτερων φορολογικών προνομίων. Αυτά παρέχονται αποκλειστικά στις αλλοδαπές πετρελαϊκές εταιρείες, οι οποίες λειτουργούν με την μορφή των PSAs.

Σε ξένες εταιρείες, όμως, παρέχονται άλλης μορφής διευκολύνσεις, όπως η δυνατότητα να προμηθεύονται από όπου θέλουν αγαθά, υπηρεσίες και εργατικό δυναμικό. Ακόμη, επιχειρήσεις με αλλοδαπή συμμετοχή που υπερβαίνει το 30% του κεφαλαίου έχουν δικαίωμα εξαγωγής αγαθών και υπηρεσιών τους χωρίς συγκεκριμένη άδεια, έχοντας μόνο την υποχρέωση να έχουν κατατεθειμένο ως αποθεματικό το 15-25% του λειτουργικού τους κεφαλαίου. Επιπλέον αλλοδαποί επενδυτές έχουν το δικαίωμα να εισάγουν χωρίς άδεια αγαθά που χρησιμοποιούν στην επιχείρησή τους.

5. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΛΑΣΜΟΙ

Οι κύριοι φόροι που επιβάλλονται στο Αζερμπαϊτζάν είναι οι ακόλουθοι:

Φόρος Εισοδήματος φυσικών προσώπων				
<i>Μηνιαίο Φορολογητέο Εισόδημα</i>		Ποσοστό φόρου		
Έως 2.500 AZN		14%		
Πάνω από 2.500 AZN		350 AZN + 25% του ποσού που υπερβαίνει τα 2.500 AZN		
<i>Ετήσιο Φορολογητέο Εισόδημα</i>		Ποσοστό φόρου		
Έως 30.000 AZN		14%		
Πάνω από 30.000 AZN		4.200 AZN + 25% του ποσού που υπερβαίνει τα 30.000 AZN		
Φόρος Εισοδήματος νομικών προσώπων				
Φόρος κερδών	20% (γενικό ποσοστό φορολόγησης)			
ΦΠΑ	18%, ενιαίος συντελεστής για όλα τα αγαθά-υπηρεσίες Τα νομικά πρόσωπα με εισοδήματα που υπερβαίνουν τα 120.000 AZN οφείλουν να καταβάλουν ΦΠΑ για δώδεκα συνεχείς μήνες. Επίσης, οι εταιρείες που ασχολούνται με την κατασκευή συγκροτημάτων διαμερισμάτων θα πρέπει να κάνουν εγγραφή ξεχωριστά για την απόδοση του ΦΠΑ και να τον πληρώνουν σύμφωνα με ειδικούς κανονισμούς. Άλλες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο Αζερμπαϊτζάν μπορούν να εγγραφούν εθελοντικά.			
Φόρος περιουσίας	1% Περιλαμβάνει κτίρια, μηχανήματα και εξοπλισμό (με εξαίρεση τα οχήματα). Η φορολογητέα βάση υπολογίζεται ως ο μέσος όρος της αξίας στην αρχή και το τέλος του έτους.			
Φόρος κατανάλωσης	Ποικιλία ποσοστών: Οι φόροι κατανάλωσης για τα παραγόμενα προϊόντα υδρογονανθράκων κυμαίνονται από 8,0% έως 101,0%, για τα αλκοολούχα ποτά από 0,08 AZN έως 0,8 AZN ανά λίτρο ενώ για τα προϊόντα καπνού είναι 12,5%. Επιπλέον, τα εισαγόμενα αυτοκίνητα και σκάφη αναψυχής υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, ανά κυβικό εκ. χωρητικότητας του κινητήρα. Οι φορολογικοί συντελεστές για τα αυτοκίνητα που εισέρχονται στο έδαφος του Αζερμπαϊτζάν:			
	Περίοδος διαμονής	Όγκος κινητήρα 2000 εκ. ³	Όγκος κινητήρα 2000 – 4000 εκ. ³	Όγκος κινητήρα πάνω από 4000 εκ. ³
	Έως ένα μήνα	15\$	20\$	40\$
	Έως τρεις μήνες	30\$	40\$	60\$

	Έως ένα έτος	40\$	80\$	120\$
	Περισσότερο από ένα έτος	40\$ +0,5\$ ανά κάθε ημέρα υπερβαίνουσα το έτος	80\$ + 0,6\$ ανά κάθε ημέρα υπερβαίνουσα το έτος	120\$ + 1,2\$ ανά κάθε ημέρα υπερβαίνουσα το έτος
Φόρος κυκλοφορίας	Τα νομικά πρόσωπα στο Αζερμπαϊτζάν που κατέχουν ή χρησιμοποιούν οχήματα επικράτειας στο Αζερμπαϊτζάν (με εξαίρεση τα γεωργικά οχήματα, θεριζοαλωνιστικές μηχανές κ.α.) πληρώνουν τον ετήσιο φόρο κυκλοφορίας κατά τα ποσοστά που αναλογούν στον όγκο του κινητήρα του οχήματος.			
Φόρος εξόρυξης	Όλες οι εταιρείες και ιδιώτες που ασχολούνται με την εξόρυξη ορυκτών υπόκεινται σε φόρο εξόρυξης πέραν του οποιοδήποτε φόρου ακίνητης περιουσίας. Ο φόρος εφαρμόζεται στη χονδρική τιμή του πετρελαίου, του φυσικού αερίου και όλα τα είδη των ορυκτών πόρων σε ποσοστά που κυμαίνονται από 3% έως 26% και υπολογίζεται με βάση ένα ορισμένο ποσοστό της συμβατικής οικονομικής μονάδας ανά κυβικό μέτρο του ορυκτού.			
Απλοποιημένο φορολογικό σύστημα	Οι εταιρείες και οι μεμονωμένοι επιχειρηματίες που δεν υποχρεούνται να εγγραφούν για απόδοση ΦΠΑ, υπόκεινται σε «απλοποιημένο» φορολογικό σύστημα, βάσει του οποίου επιβάλλεται φόρος 4% εάν δραστηριοποιούνται στο Μπακού και 2% εάν δραστηριοποιούνται στις άλλες περιοχές			
Δασμός εισαγωγής	Συνήθως 15% (το ανώτατο ποσοστό σήμερα) συν 18% ΦΠΑ Τα εμπορεύματα που εισάγονται προσωρινά από επιχειρήσεις για δική τους παραγωγική χρήση για χρονικό διάστημα μικρότερο από ένα έτος, απαλλάσσονται από τον φόρο εισαγωγής.			
Δασμός εξαγωγής	Οι εξαγωγές των περισσότερων αγαθών απαλλάσσονται από τον φόρο εξαγωγής.			

Κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τη φορολ. νομοθεσία:

Παράβαση	Κύρωση
Παράλειψη εγγραφής ως φορολογούμενος στις φορολογικές αρχές	40 AZN
Αποτυχία υποβολής δηλώσεως	40 AZN
Αποτυχία καταχώρησης εξωτερικού τραπεζικού λογαριασμού στις φορολογικές αρχές	100% των εισπραχθέντων εσόδων στους λογαριασμούς
Αποτυχία ενημέρωσης στις φορολογικές αρχές των αλλαγών στα έγγραφα καταγραφής του φορολογουμένου	40 AZN
Αποτυχία παροχής καταλόγου περιουσιακών στοιχείων (ως το πρώτο βήμα για την κατάσχεση του ακινήτου) από την καθιερωμένη προθεσμία μετά από αίτημα της εφορίας	100 AZN
Καθυστέρηση στην καταβολή ΦΠΑ στα τιμολόγια παροχής υπηρεσιών σύμφωνα με τους κανόνες για την καταβολή του ΦΠΑ, χρησιμοποιώντας ένα καθορισμένο τραπεζικό λογαριασμό	50% του ΦΠΑ που καταβλήθηκε κατά παράβαση των ειδικών κανόνων

Ειδική φορολογία ισχύει για την φορολόγηση των δραστηριοτήτων στον πετρελαιοπαραγωγικό τομέα. Οι αλλοδαποί επενδυτές, ανάλογα με την μορφή της επιχείρησης ή της επένδυσης, υπόκεινται σε δύο διαφορετικά είδη φορολόγησης: Στην περίπτωση των Production Sharing Agreements (PSA), η φορολόγηση ρυθμίζεται ad hoc, με βάση το ειδικό πρωτόκολλο που αφορά τη συγκεκριμένη συμφωνία. Οι επιχειρήσεις εκτός PSAs επιβαρύνονται με φόρο της τάξεως του 22% επί των καθαρών κερδών, φόρο της τάξεως του 10% επί των μερισμάτων που διανέμονται εκτός της επικράτειας του Αζερμπαϊτζάν, φόρο της τάξεως του 4% επί των ασφαλιστρών, φόρο 10% επί άλλων αμοιβών και εισοδημάτων, ΦΠΑ της τάξης του 18% και φόρο εισοδήματος, ο οποίος κυμαίνεται προοδευτικά, με έμφαση στα υψηλά εισοδήματα, μεταξύ 14 - 35%. Η φορολόγηση του εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες γίνεται απευθείας στην πηγή.

6. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

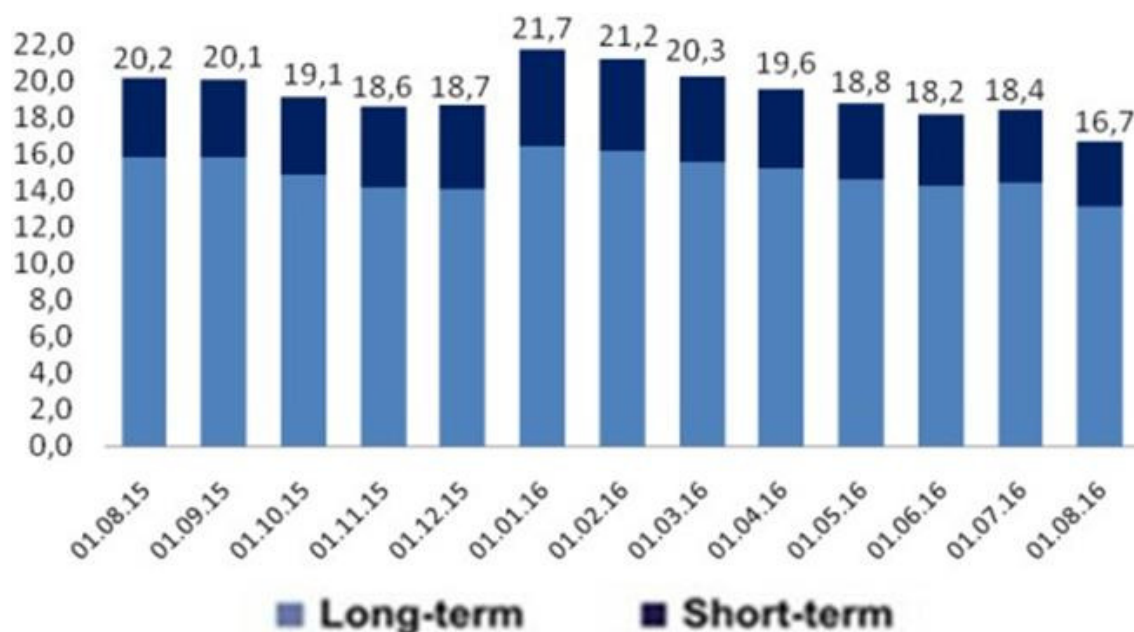
Η αύξηση των εισοδημάτων του πληθυσμού, οι βελτιώσεις στο νομικό καθεστώς που αφορά στην προστασία των πιστωτών και των δανειζόμενων και ειδικότερα η δημιουργία «Ταμείου Ασφάλισης Καταθέσεων» (με όριο εγγυημένων καταθέσεων τα 30.000 AZN ανά τράπεζα και ανά καταθέτη) οδήγησε σε ραγδαία αύξηση των καταθέσεων μέχρι και τα τέλη του 2014, οι οποίες, όμως, παραμένουν πολύ χαμηλές σε σχέση με την Ελλάδα (χώρα ανάλογου πληθυσμιακού μεγέθους). Από την άλλη, Χρηματιστήριο Αξιών ουσιαστικά δεν υπάρχει, καθώς όλες οι μεγάλες επιχειρήσεις ανήκουν στην ελίτ και δεν είναι εισηγμένες. Η δημιουργία, στις 3/2/2016, μιας νέας ρυθμιστικής αρχής, του Εποπτικού Συμβουλίου της Χρηματοπιστωτικής Αγοράς (FMSC), αναμένεται να βάλει μια τάξη σε μια μάλλον απογοητευτική κατάσταση με πολλές παθογένειες.

Αναμφίβολα, οι δύο υποτιμήσεις του 2015 υπήρξαν βαρύτατο πλήγμα για τις αζερικές τράπεζες, που ακόμη προσπαθούν να συνέλθουν. Ευρισκόμενες σε ανοικτή θέση ξένου νομίσματος (*open foreign currency position*) και με μεγάλο μέρος των χορηγήσεών τους, τόσο προς ιδιώτες όσο και προς επιχειρήσεις, να είναι με ρήτρα συναλλάγματος (*currency denominated loans*), δέχτηκαν ισχυρές πιέσεις. Από 46 εμπορικές τράπεζες που είχε φθάσει να διαθέτει η μικρή αυτή χώρα το 2014, σήμερα (φθινόπωρο 2016) είναι μόλις 32, δηλαδή 14 είτε έκλεισαν είτε ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας τους, και δη μέσα σε λιγότερο από μία διετία. Μόνο εντός του 2015, υπήρξε απώλεια 5.000 από τις 30.000 θέσεις εργασίας στο χρηματοπιστωτικό κλάδο, η οποία και το 2016 συνεχίζεται αμείωτη.

Ο «μεγάλος ασθενής» του χρηματοπιστωτικού κλάδου είναι η ίδια η μεγαλύτερη τράπεζα της χώρας, IBA (International Bank), της οποίας ο πρώην διοικητής έχει συλληφθεί. Τα «κακά δάνεια» (bad loans) τα οποία χορηγήθηκαν από την IBA σε τρίτους κατά το παρελθόν εκτιμώνται σε 6-7 δις USD (σχεδόν 70% επί του συνόλου των χορηγήσεων), δηλαδή ίσα με ποσοστό 18% επί του σημερινού αζερικού ΑΕΠ. Μεγάλο μέρος εξ αυτών -περίπου 3,7 δις σε USD και 1,1 δις σε ευρώ- λέγεται ότι μεταφέρθηκαν από το τέλος του 2009 έως τις αρχές του 2015 σε offshore τραπεζικούς λογαριασμούς, επομένως είναι πλέον μη ανακτήσιμα. Προκειμένου να διασώσει (bail-out) την κλονιζόμενη λόγω κεφαλαιακής ανεπάρκειας IBA, το Δημόσιο αυξάνει προοδευτικά τη συμμετοχή του επί του μετοχικού της κεφαλαίου από 51% σε 95% (εκεί θα ανέλθει στο τέλος του 2016, όταν ολοκληρωθεί η ανακεφαλαιοποίηση), ενώ, παράλληλα, την «έσπασε» σε δύο τμήματα, το «καλό» και το «κακό».

Το ζητούμενο είναι πότε θα επιστρέψουν οι καταθέσεις όχι μόνο από το εξωτερικό, αλλά και από το «στρώμα» (δεν είναι τυχαίο ότι τα καταστήματα με χρηματοκιβώτια αφθονούν στη χώρα). Η κεφαλαιακή επάρκεια των περισσότερων αζερικών τραπεζών ήταν ούτως ή άλλως χαμηλή, με βάση τα διεθνή standards, αλλά, ήδη από τις αρχές του 2015 και με τις φήμες περί υποτίμησης να οργιάζουν, έχει σημειωθεί ένα αληθινό «bank run», κατά τη διάρκεια του οποίου και οι καταθέσεις, αλλά και χορηγήσεις,

συρρικνώθηκαν και μάλιστα δραματικά. Έτσι, την 1/8/2016, οι συνολικές καταθέσεις των αζερικών νοικοκυριών ήταν περίπου 7.800.000.000 AZN (ήτοι σχεδόν 20% κάτω από το προ 12 μηνών επίπεδο), εκ των οποίων το 82% σε ξένο νόμισμα, ιδίως USD, το δε συνολικό δανειακό χαρτοφυλάκιο -προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις- είχε μειωθεί σε 16.700.00.000 AZN (-23% από τις αρχές του έτους).

ΔΑΝΕΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (υπόλοιπο πιστώσεων σε δις AZN), 1/8/2015-1/8/2016. Η μεγάλη άνοδος στις αρχές του 2016 είναι, βεβαίως, «τεχνητή», λόγω της δεύτερης υποτίμησης. ΠΗΓΗ: turan.az

Η ανάσχεση της πιστωτικής επέκτασης έχει ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στην «πραγματική» οικονομία, όπως και τα υψηλά επιτόκια χορηγήσεων. Στα μέσα του 2016, μόλις 21 από τις 34 τράπεζες -εκ των οποίων δύο λίγο μετά έκλεισαν- χορηγούσαν ακόμη καταναλωτικά δάνεια, με επιτόκια έως 36% (5 εξ αυτών έδιναν δάνεια και σε USD) και μόλις 19 χορηγούσαν επιχειρηματικά δάνεια, με επιτόκια έως και 28% (11 εξ αυτών έδιναν δάνεια και σε USD). Η αρνητική κατάσταση στις τράπεζες και τη γενικότερη οικονομία αναπόφευκτα επηρεάζει και τον κλάδο του real estate, μολονότι παραδοσιακά ένα σημαντικό τμήμα των σχετικών αγοραπωλησιών λάμβανε χώρα με μετρητά, δηλ. χωρίς ενυπόθηκο δάνειο: οι πωλήσεις πάσης φύσεως ακινήτων το πρώτο εξάμηνο του 2016 μειώθηκαν κατά 35%.

Τα τελευταία χρόνια, τέλος, οι ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές (e-banking) στο Αζερμπαϊτζάν σημειώνουν σημαντική αύξηση. Παρατηρήθηκε μια δυναμική ανάπτυξη των συναλλαγών μέσω χρήσης προσωπικών υπολογιστών, τηλεφώνων και άλλων τεχνολογικών καινοτομιών.

7. ΓΕΩΡΓΙΑ - ΔΑΣΗ - ΑΛΙΕΙΑ

Παρά τον σχετικά υψηλό αγροτικό πληθυσμό μέχρι και σήμερα, ο ρόλος της αγροτικής οικονομίας στη διαμόρφωση του ΑΕΠ παραμένει σε χαμηλά επίπεδα (με αξία γεωργικής παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της αλιείας, 5,83 δις AZN το 2015. Η καλλιεργήσιμη έκταση ανέρχεται στο 23% της συνολικής επιφάνειας του Αζερμπαϊτζάν και μόλις 14.550 τετραγωνικά χλμ από τα 86.600 τετραγωνικά χλμ υπόκεινται σε άρδευση . Οι κλιματολογικές συνθήκες επιτρέπουν την καλλιέργεια σιτηρών, καλαμποκιού, πατατών, ελαιόσπορων, ποικίλων φρούτων, εσπεριδοειδών, καρπουζιών, οπωροκηπευτικών, τσαγιού (στον υποτροπικό Νότο) κλπ. Η εγχώρια

φυτική παραγωγή δεν καλύπτει τις ανάγκες του πληθυσμού και συνεπώς, πραγματοποιούνται εισαγωγές, κυρίως σιτηρών, ρυζιού και ζάχαρης. Από όλες τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης (ΕΣΣΔ) μόνο στο Αζερμπαϊτζάν υπήρχαν ελαιοκαλλιέργειες, οι οποίες φυτεύτηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 50. Στο τέλος της δεκαετίας του 90 υπήρχαν 2.600 εκτάρια ελαιοκαλλιεργειών, συγκεντρωμένα κυρίως στην ευρύτερη περιοχή του Μπακού. Πολλά από αυτά έχουν φυτευτεί για διακοσμητικούς λόγους. Στη σημερινή εποχή καταβάλλονται προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό των ελαιοκαλλιεργειών και τη διάδοση στην εγχώρια αγορά των προϊόντων ελιάς και του ελαιολάδου, τα οποία συμπεριλαμβάνονται ελάχιστα στις διατροφικές συνήθειες του αζερικού πληθυσμού.

Η βιομηχανία μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων, όμως, είναι εν πολλοίς अपαρχαιωμένη δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καιρών (με εξαίρεση τους δύο μεγάλους ομίλους *GILAN HOLDING* και *AZERSUN HOLDING*). Η πεπαλαιωμένη υποδομή που κληρονομήθηκε από την περίοδο της Σοβιετικής Ένωσης δεν έτυχε σχεδόν κανενός εκσυγχρονισμού. Απαιτούνται τεράστιες κεφαλαιουχικές επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες που θα εξασφαλίσουν την επεξεργασία και διατήρηση των αγροτικών προϊόντων φυτικής και ζωικής προέλευσης υψηλών ποιοτικών προδιαγραφών, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί και η δυνατότητα πρόσβασης των προϊόντων αυτών στις ευρωπαϊκές αγορές. Με Προεδρικά Διατάγματα αποφασίσθηκε σε ανώτατο επίπεδο η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα της χώρας, ο οποίος τα τελευταία χρόνια υπέστη περαιτέρω υποβάθμιση. Στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής αναπτύσσεται τελευταία η καλλιέργεια φρούτων-λαχανικών σε θερμοκήπια, με σκοπό την εξασφάλιση συγκομιδής καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και την ακόλουθη εξαγωγή της παραγωγής στη Ρωσία (όπου ακόμη και η φρουταγορά της Μόσχας ελέγχεται από Αζέρους χονδρεμπόρους). Το 2015, εξήχθησαν -κατά βάση προς τη Ρωσία- φρούτα και λαχανικά αξίας 290 εκ. USD. Ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής δεν είναι ακόμη ορατά και θεωρείται πώς δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί ισχυρή πολιτική βούληση και αντίστοιχη «πίεση» στον εν λόγω τομέα.

Τα τελευταία χρόνια, επίσης, επενδύθηκαν σημαντικά κεφάλαια στην κατασκευή συγχρόνων μονάδων επεξεργασίας ψαριών, εισαγόμενων και ντόπιων, καθώς και παραγωγής χαβιαριού (μέσω του ιδιωτικού μονοπωλίου *Caspian Fish Company*). Λόγω μικρής διαθέσιμης ποσότητας, υπολογίζεται ότι τα προσεχή χρόνια το χαβιάρι θα παράγεται βασικά από ψάρια ιχθυοτροφείου. Σύμφωνα με δηλώσεις εδώ αξιωματούχων, το 90% της παγκόσμια παραγωγής χαβιαριού ανώτατης ποιότητας παράγεται στο Αζερμπαϊτζάν.

8. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Η μαζική είσοδος «πετροδολαρίων» στην αζερική οικονομία μετά το 2005/6 (ολοκλήρωση και λειτουργία του εξαγωγικού αγωγού BTC, βλ. παρακάτω) είχε ως αποτέλεσμα τη ραγδαία άνοδο του συγκεκριμένου κλάδου, όχι μόνο ως προς το συνολικό τζίρο, αλλά και ως προς τη συμβολή του στην απασχόληση, μια τάση που κορυφώθηκε το 2013 (ιστορικό υψηλό). Τη χρονιά εκείνη, ο κλάδος απασχολούσε 101.400 εργαζομένους, η δε αξία των κατασκευών κάθε είδους, αποτιμούμενη σε μανάτ/AZN, ανήλθε σε 8,72 δις ή 13% του ΑΕΠ, εξαπλάσια από την αντίστοιχη αξία μόλις προ οκταετίας (1,55 δις το 2005). Με βάση την τότε ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία, τα 8,72 δις AZN ισοδυναμούσαν με 11,2 δις USD, αριθμός εντυπωσιακός για μια χώρα 9,5 εκ. κατοίκων. Εντούτοις, το 2014 και το 2015 ο όγκος της οικοδομικής δραστηριότητας υποχώρησε σε 8,59 και σε 7,31 δις AZN, αντίστοιχα. Το πρώτο εξάμηνο του 2016, η πτώση είναι πάνω από 30% σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο του 2015. Η ανωτέρω κατάσταση -καθώς και κάποιοι άλλοι λόγοι- είχε ως αποτέλεσμα μερικά από τα μεγαλύτερα πρότζεκτ στη χώρα να «παγώσουν»:

Δ) Ο ουρανοξύστης *Azerbaijan Tower*, το ψηλότερο κατοικημένο κτίριο του κόσμου με ύψος 1.051 μέτρα -200 μέτρα υψηλότερο από το Burj Khalifa στο Ντουμπάι. Θα είχε 189 ορόφους και αρχικά αναμενόταν να ολοκληρωθεί σε 2018-19, αλλά πλέον όχι μόνο το χρονοδιάγραμμα, αλλά το ίδιο το πρότζεκτ τελεί εν αμφιβολία.

Π) Η φουτουριστική πόλη *Khazar Islands*, ευρισκόμενη μέσα στην Κασπία, με 41 τεχνητά νησιά, εμπνευσμένη από το *The Palm Dubai*. Με εκτιμώμενο κόστος 100 δισεκατομμύρια USD, αναμενόταν αρχικά να ολοκληρωθεί μεταξύ 2020 και 2025. Η θεωρητική της χωρητικότητα θα ήταν ένα εκατομμύριο κάτοικοι, με 50 νοσοκομεία και κέντρα ημερήσιας φροντίδας, 150 σχολεία, εμπορικά κέντρα, πάρκα κλπ. Και το πρότζεκτ αυτό τελεί πλέον εν αμφιβολία, ιδίως λόγω προσωπικών προβλημάτων του επιχειρηματία-δημιουργού του.

ΙΙΙ) Η συνοικία του Μπακού γνωστή ως *White City* (Λευκή Πόλη), που θεμελιώθηκε μεν ήδη από το θέρος του 2011, αλλά μέχρι και σήμερα έχει προχωρήσει πολύ αργά. Περιλαμβάνει ολική οικιστική ανάπτυξη της παλαιάς «*Μαύρης Πόλης*», η οποία αποτελούσε έναν αιώνα το επίκεντρο της βιομηχανίας πετρελαίου. Σύμφωνα με τους σχεδιασμούς, 221 εκτάρια πρώην βιομηχανικής γης θα μεταμορφωθούν πλήρως και θα στεγάσουν 18.000 εμπορικές και οικιστικές μονάδες. Επί του παρόντος (2016), μόνον το ίδιο το κτίριο γραφείων της εταιρείας διαχείρισης του πρότζεκτ, καθώς και το παραθαλάσσιο *Boulevard Hotel* με δυναμικότητα 800 δωματίων (το μεγαλύτερο της πόλης), το οποίο εγκαινιάστηκε στους Αγώνες του 2015, έχουν λειτουργήσει.

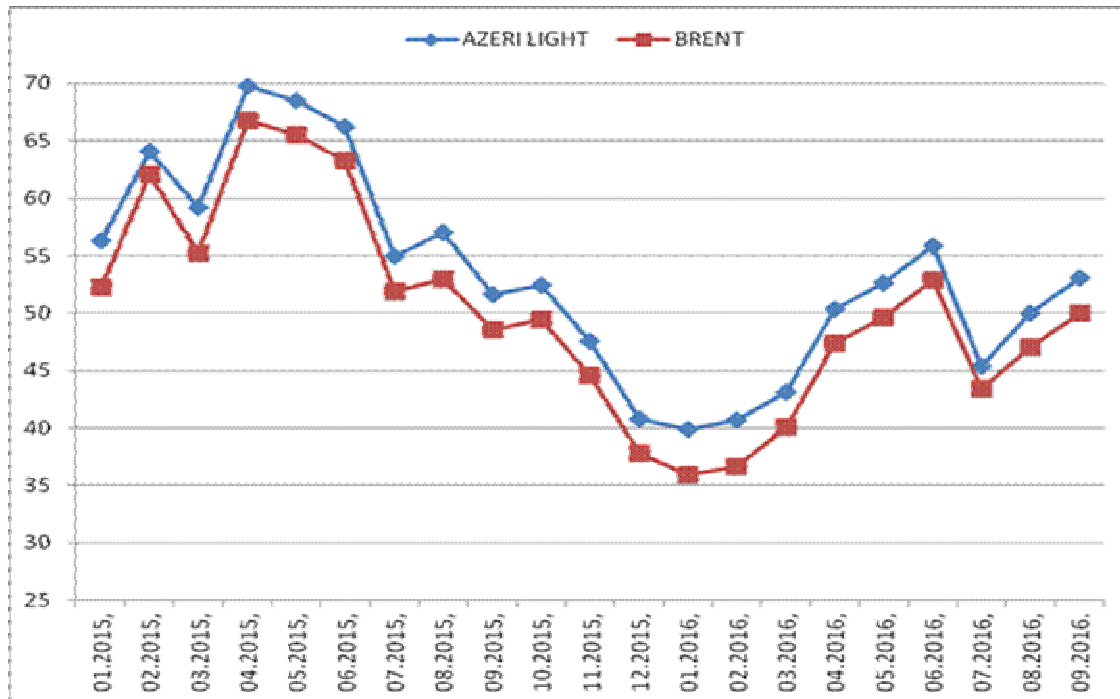
Επιπλέον λεπτομέρειες για τον κλάδο υπάρχουν σε ειδική μελέτη του Γραφείου μας (Νοέμβριος 2015), διαθέσιμη στο www.agora.mfe.gr

9. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Το ιστορικό υψηλό, ως προς τον όγκο, της βιομηχανικής παραγωγής στη σύγχρονη εποχή του Αζερμπαϊτζάν σημειώθηκε το 2011 -με 35,03 δις AZN- και έκτοτε ουσιαστικά μειώνεται (26,36 δις AZN το 2015). Βασικός λόγος είναι η απόλυτη μονομέρειά της, δηλαδή η τεράστια εξάρτηση από την ενέργεια: Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία του Αζερμπαϊτζάν, η τομεακή διάρθρωση της βιομηχανικής παραγωγής είναι η ακόλουθη: 96% εξόρυξη-επεξεργασία πετρελαίου και φυσικού αερίου και μόλις 4% μεταποιητική βιομηχανία σε μη ενεργειακό τομέα.

9.1 Πετρελαϊκός τομέας

Το Αζερμπαϊτζάν εκτιμάται σήμερα ότι διαθέτει διαπιστωμένα αποθέματα της τάξης των 7 δις τόνων πετρελαίου και του 1,2 τρις κυβικών μέτρων φυσικού αερίου (*Εκθεση BP για την ενέργεια παγκοσμίως, Ιούνιος 2015*). Βεβαίως, ειδικά ως προς το πετρέλαιο, τα απολήψιμα αποθέματα -recoverable reserves- εκτιμώνται στο 30%, κάτι που σημαίνει ότι, με το σημερινό ρυθμό εκμετάλλευσης, κινδυνεύει να εξαντληθεί λίγο μετά το 2035. Η συνολική αζερική παραγωγή υδρογονανθράκων στη χώρα το 2015 ανήλθε σε 41,68 εκατ. μετρικούς τόννους αργού, ήτοι στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2014, και σε 18,9 δις κ.μ. εμπορεύσιμου Φ/Α (εξ ων 52% από το SD), ομοίως στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2014. Η ποιότητα του παραγόμενου αζερικού αργού θεωρείται από όλους τους ειδικούς ως εξαιρετική. Πρόκειται για πετρέλαιο ουσιαστικά τύπου Brent, με την επωνυμία «*Azeri Light*». Η πορεία της τιμής του «*Azeri Light*» στις διεθνείς αγορές (USD ανά βαρέλι) κατά το τελευταίο 1,5 έτος, από τις αρχές του 2015 μέχρι και το Σεπτέμβριο του 2016, απεικονίζεται στον παρακάτω Πίνακα του Πρακτορείου turan:

Μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, τον Οκτώβριο του 1991, η ενεργειακή πολιτική του Αζερμπαϊτζάν διαμορφώθηκε με διττό σκοπό: α) σε οικονομικό-εμπορικό επίπεδο, την αύξηση των εσόδων από την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των υπεράκτιων (offshore) κοιτασμάτων, τα οποία, λόγω έλλειψης σύγχρονης τεχνογνωσίας, παρέμεναν σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητα μέχρι τότε και β) σε πολιτικό επίπεδο, την ανάμιξη των δυτικών κυβερνήσεων, μέσω των εταιρειών τους, για να δημιουργηθούν ισχυροί δεσμοί αλληλεξάρτησης. Μείζονα φορέα ενεργειακής πολιτικής αποτελεί ο κρατικός ενεργειακός όμιλος **SOCAR** (State Oil Company of Azerbaijan Republic). Το όραμα του νυν Προέδρου είναι να μετατρέψει τον όμιλο της SOCAR από έναν εθνικό σε περιφερειακό ενεργειακό όμιλο. Έτσι, η SOCAR τα τελευταία 10 χρόνια έχει αναλάβει σειρά αυτόνομων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών όπως λ.χ. την ίδρυση (το 2007) στη Γενεύη της Socar Trading -μέσω της οποίας η SOCAR εμπορεύεται διεθνώς το πετρέλαιο της και ποσότητες πετρελαίου από άλλες πηγές- την απόκτηση (το 2008) μεγάλου ποσοστού της PETKIM (του μεγαλύτερου πετροχημικού συγκροτήματος της Τουρκίας) και του τερματικού σταθμού στον γεωργιανό λιμένα Kulevli, καθώς και τη δημιουργία δικτύου σταθμών λιανικής -υπό την επωνυμία SOCAR- στο Αζερμπαϊτζάν, τη Γεωργία, την Ουκρανία, την Ελβετία και τη Ρουμανία. Εδώ εντάσσεται η επιθυμία εξαγοράς του ΔΕΣΦΑ (βλ. παρακάτω).

Όχημα για την επίτευξη των στόχων της αζερικής ενεργειακής στρατηγικής είναι η σύναψη των λεγόμενων «Συμφωνιών Καταμερισμού Παραγωγής» (PSA, Production Sharing Agreements, βλ. σελ. 12), με διεθνείς κοινοπραξίες στις οποίες, βεβαίως, την πλειοψηφία αποτελούν ξένες πετρελαϊκές εταιρείες, μολονότι συμμετέχει και η SOCAR. Η πρώτη και σημαντικότερη τέτοια συμφωνία υπεγράφη το Σεπτέμβριο του 1994 με εταιρείες από 6 -αργότερα 7- χώρες, οι οποίες συνέπηξαν την κοινοπραξία **ΑΙΟΚ** (Azerbaijan International Operating Company). Αφορούσε το κύριο κοίτασμα πετρελαίου της χώρας -υπεύθυνο σήμερα για το 80% της παραγωγής- το περίφημο Αζέρι-Σιράγκ-Γκιουναςλί (ACG). Αυτό είχε ανακαλυφθεί κατά την ύστερη σοβιετική περίοδο, από το 1979 ως το 1988, αλλά, με εξαίρεση μόνο το αβαθές τμήμα του Γκιουναςλί (εκμετάλλευσης SOCAR), παρέμενε αναξιοποίητο, ελλείψει know-how και, βεβαίως, κεφαλαίων. Το Σιράγκ ξεκίνησε να βγάζει πετρέλαιο το 1997, το Αζέρι το 2005 και το βαθύ Γκιουναςλί το 2008. Το 2015, η μέση παραγωγή του ACG ήταν περίπου 630.000 βαρέλια την ημέρα (*έφθασε τις 835.000 βαρέλια/ημέρα το 2010*). Ενώ η PSA για το ACG, η οποία, ως 30τους διάρκειας, εκπνέει το 2024, αναμενόταν να έχει ανανεωθεί μέχρι τα μέσα του 2016, κάτι τέτοιο δεν έχει συμβεί ακόμη.

Το τεράστιο offshore κοίτασμα φυσικού αερίου SD-Shah Deniz ανακαλύφθηκε το 1999, χάρη σε μια PSA που υπεγράφη το 1994 και έχει πλέον ανανεωθεί μέχρι το 2048. Από το 2007, τα 2/3 της παραγωγής από την πρώτη φάση ανάπτυξης (SD1) εξάγονται προς Δυσμάς, μέσω του αγωγού Μπακού-Τιφλίδος-Ερζερούμ (BTE). Η δεύτερη φάση ανάπτυξης (SD2) θα αρχίσει να παράγει Φ/Α το 2018, μετά από μια γιγάντια κεφαλαιουχική επένδυση (CAPEX) 28 δις USD. Η λήψη-υπογραφή της «Τελικής Επενδυτικής Απόφασης» (FID) για το SD2 έλαβε χώρα το Δεκέμβριο του 2013 και σήμερα, σχεδόν 3 χρόνια μετά (Σεπτ. 2016), το έργο είναι έτοιμο κατά 77%.

Το 2015 εξήχθη το 78% της παραγωγής αργού ή 32,52 εκ. τόννοι -μείωση 1,6% σε σχέση με 2014- με μέση τιμή 54,56 USD ανά βαρέλι. Ανά εξαγωγική οδευση, το 2015 οι αζερικές ποσότητες κατανεμήθηκαν ως εξής 26,68 εκ. τ. στον κύριο εξαγωγικό αγωγό Μπακού-Τσεϋχάν, 4,22 εκ. τ. στον αγωγό Μπακού-Σούπσα και 1,19 εκ. τ. στον αγωγό Μπακού-Νοβοροσίσκ (ενώ 432.000 τόννοι εξήχθησαν σιδηροδρομικώς, προς Γεωργία). Ο Μπακού-Τσεϋχάν ή BTC, σημειωτέον, μεταφέρει και μη αζερικό αργό, από Καζακστάν-Τουρκμενιστάν. Στα δημόσια ταμεία εισέρρευσαν, το 2015, 6,9 δις USD από την εξαγωγή αργού, μειωμένα κατά 8,2 δις USD (54,5%) σε σχέση με το 2014. Ως προς το Φ/Α, η μέση τιμή εξαγωγής το 2015 ήταν 157,3 USD ανά 1.000 κ.μ., έναντι 166,9 USD το 2014. Στα κρατικά ταμεία εισέρρευσαν, το 2015, μόλις 323 εκ. USD από τις εξαγωγές, σε Τουρκία και Γεωργία, του Φ/Α Σαχ Ντενίζ. Το Αζερμπαϊτζάν το 2015 συνέχισε παραδίδει μικρές ποσότητες Φ/Α και σε Ιράν, οποίο, ως και προηγούμενα έτη, παρακρατώντας ποσότητα 15%, παρέδωσε ιρανικό Φ/Α στο θύλακα Ναχιτσεβάν, έδαφος χωρίς εδαφική σύνδεση (σύμβαση τύπου swap). Οι εξαγωγές Φ/Α προς τη Ρωσία έπαυσαν στις αρχές του 2015, και δη το Σεπτέμβριο εισήχθησαν μικρές ποσότητες για την εταιρεία Azmeco. Η εισαγωγή, όμως, κρίθηκε μη οικονομική και λίγο μετά διακόπηκε.

Ο παρακάτω χάρτης απεικονίζει τους υφιστάμενους αγωγούς:

Στις 9/6/2015, συστάθηκε στο Μπακού η μαλαισιανών συμφερόντων PETRONAS Azerbaijan, κατόπιν ολοκλήρωσης της εξαγοράς, από τη νορβηγική Statoil Hydro, ποσοστού 15,5% επί της κοινοπραξίας SD, μια συναλλαγή που κόστισε 2,3 δις USD και ολοκληρώθηκε στις 30/4/2015. Λίγο ενωρίτερα, στις 17/3/2015, είχε λάβει χώρα στην πόλη Καρς (Ανατ. Τουρκία) η τελετή θεμελιώσεως του αγωγού Φ/Α TANAP, προέκταση του BTE προς Δυσμάς.

Στη διύλιση, τέλος, λειτουργούν δύο σοβιετικής τεχνολογίας συγκροτήματα, με συνολική ικανότητα επεξεργασίας 400.000 βαρελιών ημερησίως. Τα σχέδια για ένα νέο, υπερσύγχρονο διυλιστήριο, νοτίως του Μπακού, ανεστάλησαν για οικονομικούς λόγους το χειμώνα 2015/16. Η καλής ποιότητας βενζίνη, πχ 95 και 98 οκτάνια, από το 2014 εισάγεται (ακόμη και από την Ελλάδα).

9.2 Μη πετρελαϊκοί τομείς

Μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 επήλθε πλήρης αποβιομηχάνιση του Αζερμπαϊτζάν με τον παράλληλο εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη του τομέα των υδρογονανθράκων (βλ. ανωτέρω), στον οποίο επικεντρώθηκε έκτοτε η προσοχή των κυβερνήσεων, εφόσον όλες σχεδόν οι επενδύσεις οι προερχόμενες από το εξωτερικό κατέληξαν σε αυτόν (βλ. σελ. 10-11). Η αποβιομηχάνιση οδήγησε στην αύξηση της ανεργίας στην περιφέρεια, με αποτέλεσμα το Μπακού να αποτελεί τόπο έλξης για τους ανέργους (φαινόμενο αστυφιλίας), μεταφέροντας, έτσι, το πρόβλημα και στην πρωτεύουσα. Τα τελευταία χρόνια καταβάλλεται μια προσπάθεια, με απόφαση του ίδιου του Προέδρου, για την ανάπτυξη και των μη πετρελαιοπαραγωγικών τομέων (βλ. πχ τον οδικό χάρτη της Προεδρίας «Αζερμπαϊτζάν 2020», Ιούνιος 2012), με πενιχρά, μέχρι και σήμερα, αποτελέσματα. Το αρμόδιο Υπουργείο εκτόνησε προς την κατεύθυνση αυτή πενταετές πρόγραμμα, το οποίο αναμένεται να οδηγήσει στην επαναλειτουργία και εγκατάσταση νέων βιομηχανικών μονάδων, με σκοπό την παραμονή του πληθυσμού στην περιφέρεια και τη μείωση των ανισοτήτων. Η κυβέρνηση του Αζερμπαϊτζάν μέσω του φορέα AZPROMO (βλ. Παράρτημα) καλεί ξένους επενδυτές με know-how και κεφάλαια, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί υψηλό επίπεδο των νέων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, ιδίως σε τεχνολογικά πάρκα όπως το Σουμγκαϊτ. Η έως τώρα εμπειρία, πάντως, έχει δείξει ότι δεν η εγκατάσταση μιας επιχείρησης σε ένα τεχνολογικό πάρκο δεν είναι και τόσο εύκολη υπόθεση.

10. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Λεπτομέρειες για τον κλάδο υπάρχουν σε ειδική μελέτη του Γραφείου μας (Δεκ. 2015), διαθέσιμη στο www.agora.mfe.gr Συνοπτικά, τα τελευταία χρόνια αυτός αποτελεί έναν από τους κύριους «πυλώνες» προς την πολυπόθητη διαφοροποίηση της οικονομίας και τη συνακόλουθη μείωση της εξάρτησής της από τους υδρογονάνθρακες. Η εισροή τουριστικού συναλλάγματος το 2014 ανήλθε σε 2,71 δις USD περίπου ή ποσοστό 3,6% επί του ΑΕΠ, ήτοι μικρότερη από την εκροή συναλλάγματος την ίδια περίοδο, λόγω του εξερχόμενου τουριστικού ρεύματος των Αζέρων προς το εξωτερικό (3,16 δις USD). Επομένως, το τουριστικό ισοζύγιο παραμένει αρνητικό. Μελέτη του ΠΟΤ ανεβάζει τη συνολική, άμεση και έμμεση, συνεισφορά του τουρισμού στο αζερικό ΑΕΠ σε 8,5% περίπου το 2014 (5,08 δις AZN ή 6,51 δις USD με την τότε ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία).

Η προώθηση της χώρας ως διεθνούς τουριστικού προορισμού στο εξωτερικό αποτελεί προτεραιότητα της κυβέρνησης και δη του αρμόδιου Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού. Το 2012, η χώρα εντάχθηκε στην εκστρατεία *One Billion Tourists: One Billion Opportunities* του World Tourism Organization. Εκδηλώσεις παγκόσμιας εμβέλειας, όπως το σερκούι της Formula 1 στο Μπακού τον Ιούνιο του 2016, φιλοδοξούν να θέσουν τη χώρα στον παγκόσμιο «χάρτη», πέρα από τακτικές εκδηλώσεις όπως λ.χ. το Baku Jazz Festival (κάθε Οκτώβριο) και το Mugham Festival. Εντυπωσιακά έργα υποδομής, ιδίως, δε, υπερπολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες, έχουν ανεγερθεί μετά το 2010, ακόμη και εκτός Μπακού. Σήμερα, στη χώρα λειτουργούν 535 ξενοδοχεία και καταλύματα όλων των κατηγοριών -εκ των οποίων τα μισά σχεδόν στην ευρύτερη περιοχή του Μπακού- με 35.650 κλίνες.

Εντούτοις, τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα, με βάση τον αριθμό αφίξεων στη χώρα, δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως απολύτως ικανοποιητικά. Στην κατάταξη τουριστικής ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum για το 2015, η χώρα βρίσκεται μόλις στην 84^η θέση επί συνόλου 141 αξιολογούμενων χωρών, έχοντας, μάλιστα, διολισθήσει κατά έξι (6) θέσεις σε σχέση με την αντίστοιχη κατάταξη του 2014. Επιπλέον, μετά το ιστορικό υψηλό του 2013 (2.508.900 άτομα), οι διεθνείς αφίξεις ήταν μειωμένες περίπου 10% το 2014 (2.297.800) και ακόμη περισσότερο το 2015 (2.006.200). Μάλιστα, η μεγάλη πτώση του 2015 έλαβε χώρα

παρά τους Ευρωπαϊκούς Αγώνες του Ιουνίου, οι οποίοι εκτιμάται ότι προσέλκυσαν στο Μπακού περίπου 28.000 ξένους τουρίστες (ήτοι τετραπλάσιους από το διαγωνισμό τραγουδιού Eurovision του 2012). Τα 2 εκατ. διεθνών αφίξεων το 2015 επικεντρώνονται σε ποσοστό σχεδόν 90% στις τέσσερις όμορες -πλην Αρμενίας- χώρες.

Συμπερασματικά, λοιπόν, ο τουριστικός τομέας στο Αζερμπαϊτζάν, αν και έχει επιτελέσει αξιόλογη πρόοδο, δεν ανταποκρίνεται πλήρως στις δυνατότητες που προσφέρει η μορφολογία της χώρας ούτε στις προσδοκίες για την αξιοποίησή τους. Οι περισσότεροι επισκέπτες του Αζερμπαϊτζάν είναι πολίτες της Τουρκίας, του Ιράν και των αραβικών χωρών, καθώς και τουρίστες από τις χώρες της ΚΑΚ (και ειδικότερα τη Ρωσία και τη Γεωργία). Ο αριθμός των τουριστών από τη Δύση είναι αμελητέος.

11. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

Το αζερικό σύστημα υγείας αντιμετωπίζει ακόμη διαρθρωτικά προβλήματα και προκλήσεις, τουλάχιστον σε σχέση με εκείνα χωρών παραπλήσιου κατά κεφαλή εισοδήματος. Επί της ουσίας, βρίσκεται σε μια φάση -εξαιρετικά δύσκολης- μετάβασης από το παρωχημένο, για τα σημερινά δεδομένα, σοβιετικό σύστημα, γνωστό και ως «*Semashko*» (από το όνομα του πρώτου Υπουργού Υγείας της ΕΣΣΔ) σε ένα μοντέλο σύγχρονο μεν, ακριβό δε για τον μέσο πολίτη. Μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, παρατηρήθηκαν στη νεοπαγή καυκάσια δημοκρατία φαινόμενα τα οποία εξάρθρωσαν το ήδη κλονισμένο σύστημα: φυγή στο εξωτερικό των καλύτερων ιατρών (κατά βάση Ρώσων) και δραματική μείωση της κρατικής χρηματοδότησης. Η εισροή πετροδολαρίων, από τα μέσα της δεκαετίας του 2000, μαζί με τις συντονισμένες προσπάθειες όλων των κυβερνήσεων επί Προέδρων Χ.Αλίγιεφ και Ι.Αλίγιεφ, βελτίωσε κάπως την κατάσταση, τουλάχιστον ως προς το πρόβλημα της χρηματοδότησης: έτσι, από το 2000 έως το 2013, η ετήσια κατά κεφαλή δαπάνη υγείας αυξήθηκε από τα \$ 30 στα \$ 436 (Ελλάδα: 2.146 το 2013). Από την άλλη, όμως, η ίδια η δομή του συστήματος ελάχιστα έχει αλλάξει μετά το 1991, με αποτέλεσμα σοβαρή υστέρηση.

Η μελέτη (2010) του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Συστημάτων Υγείας, την οποία διευθύνει ο κ. Ηλίας Μόσιαλος στο London School of Economics, παραμένει σημείο αναφοράς για το αζερικό σύστημα υγείας. Έτσι, το «*Semashko system*», όχι μόνον επιβιώνει μέχρι σήμερα στη χώρα, αλλά αποτελεί και την κυρίαρχη ακόμη μορφή περίθαλψης. Πρόκειται για ένα σύστημα παροχής υπηρεσιών βασισμένο πρωτίστως στην ένταση εργασίας (labour-intensive), λόγω έλλειψης κεφαλαίων για τελευταίας τεχνολογίας μηχανήματα και φάρμακα, ένα πρόβλημα εμφανές ήδη από την εποχή της ΕΣΣΔ. Επειδή, δε, ο αριθμός κλινών και νοσοκομείων θεωρούνταν σημαντικός δείκτης προόδου, η έμφαση δόθηκε στις μεγάλες μονάδες (566 σήμερα), εις βάρος της πρωτοβάθμιας περίθαλψης.

Ακόμη, όμως, και το ανθρώπινο δυναμικό, το οποίο τον Ιανουάριο του 2015 αριθμούσε 32.750 ιατρούς όλων των ειδικοτήτων και 56.100 βοηθητικό προσωπικό, είναι αφενός μεν κακοπληρωμένο (τουλάχιστον το 90%, το οποίο εργάζεται σε δημόσιες μονάδες και μισθοδοτείται από το κράτος) αφετέρου δε χαμηλού -κατά κανόνα- επιστημονικού επιπέδου. Τέλος, υπάρχει έντονη ανισοκατανομή μεταξύ της πρωτεύουσας και των επαρχιών: εντός του Μπακού συγκεντρώνονται 19.980 ιατροί (61% επί του συνόλου) και 21.050 λοιπό προσωπικό (38% επί του συνόλου). Συμπερασματικά, το «*Semashko system*» είναι μεν καθολικής εφαρμογής, αλλά, δυστυχώς, οι υπηρεσίες του υστερούν σε αποτελεσματικότητα, ήτοι σε βαθμό ίασης των βασικών ασθενειών, οι οποίες, ειρρήσθω εν παρόδω, «κάνουν θραύση» στη χώρα και αποτελούν τις κύριες αιτίες θανάτου, ιδίως δε ο ζαχαρώδης διαβήτης, τα εγκεφαλικά και τα καρδιοαναπνευστικά νοσήματα.

Η έλευση, στα μέσα της δεκαετίας του 1990, των εσωτερικώς εκτοπισμένων προσώπων (IDP) από το Ναγκόρνο-Καραμπάχ δημιούργησε νέες πιέσεις σε ένα ούτως ή άλλως παραπαίον σύστημα υγείας, οι δυνατότητες του οποίου αδυνατούν να καλύψουν με αποτελεσματικό τρόπο ολόκληρο τον πληθυσμό. Οι εύποροι Αζέροι καταφεύγουν είτε σε ιδιωτικές κλινικές είτε, για σοβαρά περιστατικά, στο εξωτερικό. Ανεπίσημες εκτιμήσεις κάνουν λόγο για 700-800.000 ιατρικές επισκέψεις ετησίως μόνο στο Ιράν, καθώς στα ιρανοαζερικά σύνορα έχει αναπτυχθεί ένα ολόκληρο δίκτυο μονάδων οι οποίες παραλαμβάνουν-εξετάζουν τους ασθενείς και είτε τους θεραπεύουν επί τόπου είτε τους προωθούν στα νοσοκομεία της Τεχεράνης, εφόσον πρόκειται για πιο σοβαρά περιστατικά. Λεπτομέρειες για τον κλάδο υπηρεσιών υγείας υπάρχουν σε ειδική μελέτη του Γραφείου μας (Φεβρ. 2015), διαθέσιμη στο www.agora.mfe.gr

12. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Ήδη από τον Ιανουάριο 2001, το Αζερμπαϊτζάν είναι μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης. Είναι επίσης μέλος της Παγκοσμίου Τραπέζης Ανασυγκροτήσεως και Αναπτύξεως (IBRD) από το Σεπτέμβριο 1992, της Διεθνούς Ενώσεως Αναπτύξεως (IDA) από το Μάρτιο 1995, του Οργανισμού Εγγυήσεων Πολυμερούς Επενδυτικής Δραστηριότητας (MIGA), καθώς και της Διεθνούς Οικονομικής Εταιρείας (IFC) από το 1992 και 1995 αντίστοιχα, ενώ από το 2001 είναι μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (World Tourism Organization). Παράλληλα, η χώρα έχει καθεστώς παρατηρητή στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ-WTO), με τον οποίο συνομιλίες διεξάγονται επί 19 έτη (από το 1997). Η 13^η σύνοδος της ομάδας εργασίας με αντικείμενο την προσχώρηση του Αζερμπαϊτζάν στον ΠΟΕ έλαβε χώρα στη Γενεύη τον Ιούλιο του 2016 και η επόμενη τοποθετείται για την άνοιξη του 2017. Ο αρχικός στόχος, ήτοι η πλήρης ένταξη της χώρας στον ΠΟΕ μέχρι το τέλος του 2009, όχι μόνο δεν επετεύχθη, αλλά και η κυβέρνηση δεν δείχνει να προβληματίζεται ιδιαίτερα από το γεγονός αυτό. Εκτίμησή μας είναι ότι η προσχώρηση της χώρας στον ΠΟΕ, αν ποτέ συμβεί, θα αργήσει πολύ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ **ΕΛΛΑΔΟΣ - ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ**

1. ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ-ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Το Αζερμπαϊτζάν ακολουθεί συνειδητά πολιτική υποκατάστασης εισαγωγών, η οποία αναμένεται να ενταθεί μετά τις 2 υποτιμήσεις. Πριν ακόμη αυτές λάβουν χώρα, οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο χωρών το 2014 επεφύλαξαν μια ευχάριστη έκπληξη, καθώς οι εξαγωγές μας κατέγραψαν την καλύτερη -με μεγάλη διαφορά- επίδοση όλων των εποχών, πλησιάζοντας τα 63 εκ. USD, έναντι μόλις 4,8 εκ. το 2013 (αύξηση 1.214%). Τα παρακάτω στοιχεία, σημειωτέον, προέρχονται από την Αζερική Στατιστική Αρχή αποκλειστικά (σημειώνεται ότι τα στατιστικά στοιχεία των δύο αρμόδιων υπηρεσιών των δύο χωρών παρουσιάζουν τεράστιες αποκλίσεις, πιθανότατα λόγω εφαρμογής διαφορετικής μεθοδολογίας).

Η εξαγωγική «έκρηξη» του 2014 αποδείχτηκε, όπως αναμενόταν, συγκυριακή το 2015. Οφειλόταν αποκλειστικά στα πετρελαιοειδή και δη στη βενζίνη 92, 95 και 98 οκτανίων (υπενθυμίζεται ότι το 2014 η χώρα ξεκίνησε εισαγωγή βενζίνης από το εξωτερικό κατόπιν απόφασης της SOCAR να διακόψει προσωρινά την εγχώρια

παραγωγή, λόγω αναβάθμισης του συγκεκριμένου διυλιστηρίου). Λόγω της κρίσης, όμως, οι ποσότητες ποιοτικής βενζίνης που είχαν εισαχθεί το 2014 από την Ελλάδα (30.787 τόνοι των 95 οκτανίων, 14.350 τόνοι των 92 οκτανίων και 527 τόνοι των 98 οκτανίων) παρέμειναν αδιάθετες το 2015, έτος κατά το οποίο εισήχθησαν από Ελλάδα μόνο 178 τόνοι βενζίνης 98 οκτανίων και καθόλου των 92 οκτανίων και των 95 οκτανίων.

Πιο αναλυτικά, κατά την τελευταία τετραετία (2012 - 2015) το διμερές εμπόριο Ελλάδος-Αζερμπαϊτζάν εξελίχθηκε ως εξής, πάντοτε με βάση στοιχεία της Αζερικής Στατιστικής Αρχής:

(σε \$ ΗΠΑ)	2012	2013	2014	2015
Εξαγωγές προς Αζερμπαϊτζάν	15.204.500	4.780.100	62.789.700	16.175.530
Εισαγωγές από Αζερμπαϊτζάν	833.834.500	810.325.400	255.988.300	145.748.310
Όγκος Εμπορίου	849.039.000	815.105.500	318.778.000	161.923.840
Εμπορικό Ισοζύγιο	-818.630.000	-805.545.300	-193.198.600	-129.572.780

Το εμπορικό ισοζύγιο παραμένει λίαν ελλειμματικό εις βάρος της Ελλάδος, αν και το εμπορικό έλλειμμα μειώθηκε αισθητά τα τελευταία έτη στα 129,5 εκ. USD (ενώ το 2012 και το 2013 ήταν άνω των 800 εκ. USD). Ομοίως το 2015 μειώθηκε σημαντικά (50%) και ο όγκος διμερούς εμπορίου, από τα 319 εκ. USD στα 162 εκ. USD, ενώ το 2012 πλησίαζε τα 850 εκ. USD (δηλαδή ήταν πάνω από 5 φορές μεγαλύτερος). Οι εξαγωγές του Αζερμπαϊτζάν προς Ελλάδα περιορίζονται σε μόνο δύο, κατά βάση, προϊόντα: ακατέργαστο πετρέλαιο (339.000 τ. αξίας 115,3 εκ. ή 79% του συνόλου) και κηροζίνη (64.000 τ. αξίας 29,6 εκ.). Η αξία τους το 2015 ήταν μειωμένη κατά 43% σε σχέση με το 2014 και κατά 82% σε σχέση με το 2013.

Ως προς τις ελληνικές εξαγωγές προς Αζερμπαϊτζάν, τα 13 προϊόντα μας -τα οποία υπερέβησαν σε αξία τις 100.000 USD το 2015- ήταν τα εξής:

Περιγραφή	Αξία 2014	Αξία 2015	Μεταβολή
Συμπιεστές (compressors) για αγωγούς	-	6.609.570	-
Φάρμακα	2.251.200	3.994.730	+23%
Τσιμέντο/Κλίνκερ	4.607.600	1.014.250	-78%
Μάρμαρα	315.700	613.910	+94%
Τεχνουργήματα από τσιμέντο, τεχνητή πέτρα, σκυρόδεμα λοιπών κατηγοριών	1.472.400	558.660	-62%
Ανελκυστήρες	900.300	539.160	-40%
Όγκοι και τούβλα οικοδομής	161.800	316.460	+95%
Συσκευές αναπαραγωγής ήχου/εικόνας	-	275.950	-
Κοίλα προφίλ αλουμινίου	593.300	244.600	-59%
Παρασκευασμένα βερίκοκα-ροδάκινα	101.300	228.940	+125%
Γλυκά κουταλιού, ζελέδες, μαρμελάδες	304.500	222.360	-27%
Βενζίνη 98 και άνω οκτανίων	588.500	161.250	-73%
Πλαστικές μεμβράνες στεγανοποίησης	-	140.560	-

2. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Στο Αζερμπαϊτζάν σήμερα (2016) ζουν και εργάζονται περί τους 30 μόλις Έλληνες-στελέχη επιχειρήσεων, όχι όμως για ελληνικών συμφερόντων εταιρείες. Οι τελευταίες είναι μόλις δύο, με στελέχη τα οποία «πηγαινοέρχονται» από Ελλάδα: Το 2010, συστάθηκε η κοινή θυγατρική της ελληνικής *INTRALOT A.E.* (50%) και της τουρκικής *Turkcell* (50%) *AZER-INTELTEK*, η οποία κατέχει πλειοψηφικό μερίδιο (51%) επί του αζερικού μονοπωλίου στο αθλητικό παίγνιο και στοίχημα, γνωστού με την εμπορική επωνυμία *TOPAZ*. Το Δεκέμβριο 2014, η ελληνική κατασκευαστική *ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ* επικράτησε, από κοινού με την τουρκική κατασκευαστική *GOKSIN*, σε διεθνή διαγωνισμό της World Bank για την κατασκευή του πρώτου ΧΥΤΑ της χώρας, στην περιοχή Μπαλαχανί. Το ύψους 48 εκ. USD έργο ξεκίνησε το 2015, με προοπτική ολοκλήρωσης και παράδοσης εντός του 2016. Στην Ελλάδα, η αζερική *SOCAR Energy Greece S.A.* λειτουργεί από το 2014. Το μερίδιο της *SOCAR* επί του TAP είναι 20% και επί του ΔΕΣΦΑ, εφόσον ολοκληρωθεί το deal, μάλλον 49%.

3. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η Ελλάδα παραμένει ασήμαντος εμπορικός εταίρος του Αζερμπαϊτζάν, ιδίως στα εισαγόμενα από Αζερμπαϊτζάν προϊόντα, και αυτό όχι μόνο γιατί το τελευταίο είναι, τελικά, μικρή αγορά (ειδικά για τα ποιοτικά-ακριβά προϊόντα της χώρας μας) αλλά και λόγω προστατευτικής εμπορικής πολιτικής. Οι υψηλοί εισαγωγικοί δασμοί είναι, συνήθως, της τάξης του 15% ad valorem συν 18% ΦΠΑ, ενώ υφίστανται και μη δασμολογικά εμπόδια «πρόσβασης στην αγορά» (market access).

Πάνω από όλα, ίσως, ο ίδιος ο ολιγοπωλιακός ή και μονοπωλιακός χαρακτήρας της αγοράς (μεγάλες holding companies που ελέγχουν όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας) δυσχεραίνει την είσοδο επί ίσοις όροις νέων «παικτών», εξ ου και οι εκτός ενεργειακού κλάδου ΞΑΕ παραμένουν, όπως τονίστηκε, συγκριτικά χαμηλές. Τα οικονομικά κριτήρια δεν είναι τα μόνα που λαμβάνονται υπόψη από τους εδώ παράγοντες για τη λήψη αποφάσεων σε επίπεδο επιχειρηματικής συνεργασίας. Μόνο χώρες με λίαν αυξημένο «ειδικό βάρος», όπως λ.χ. η Τουρκία και η Ρωσία, έχουν στην πραγματικότητα σοβαρές πιθανότητες διείσδυσης, βοήθουσας και της γλώσσας (καθώς όλη η ελίτ ομιλεί τη ρωσική, η δε αζερική μοιάζει πολύ με την παλαιά τουρκική): αθροιστικά, αυτές οι δύο χώρες κατέχουν σταθερά μερίδιο γύρω στο 30% επί της αζερικής αγοράς, ενώ οι πρώτοι οκτώ προμηθευτές μαζί -μεγάλες και ισχυρές οικονομίες- φτάνουν το 70%. Δεν μένει και πολύ μερίδιο για όλους τους άλλους...

Ευελπιστούμε ότι η επιλογή του αγωγού TAP -ο οποίος ήδη κατασκευάζεται- τον Ιούνιο του 2013 και ιδίως η προοπτική ολοκλήρωσης, ίσως και εντός του 2016, της εξαγοράς ποσοστού 49% του ΔΕΣΦΑ από τη SOCAR, θα βελτιώσουν την εικόνα της χώρας μας στο Αζερμπαϊτζάν. Σε κάθε περίπτωση, η γενικότερη συγκυρία είναι αρνητική και δεν θα μεταβληθεί ουσιωδώς εάν δεν αυξηθεί -πολύ- η τιμή του αργού: οι δύο υποτιμήσεις του 2015 έχουν προκαλέσει τεράστια ζημία στις προοπτικές εισαγωγών σε «σκληρό» νόμισμα, ασχέτως προέλευσης. Όπως προαναφέρθηκε, οι συνολικές εισαγωγές της χώρας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2016 ανήλθαν σε κάτι παραπάνω από 4 δις USD (πτώση 14% σε σχέση με το Α εξάμηνο του 2015).

Τέλος, λόγω της ύφεσης, και οι τρεις εταιρείες μας με μόνιμη παρουσία στο Μπακού στον κλάδο των δομικών υλικών (*ETEM*, *KLEEMANN* και *BERLING*), έκλεισαν, το χειμώνα 2015/16, τα γραφεία και τον εκθεσιακό τους χώρο και αποχώρησαν από τη χώρα, αν και ειδικά η *KLEEMANN* συνεχίζει να πραγματοποιεί sporadικές εξαγωγές. Το ίδιο, βεβαίως, έχουν πράξει από το 2015 και πολλές ξένες εταιρείες, ακόμη και τουρκικές. Μέσα σε αυτό το μάλλον δυσμενές περιβάλλον, το μονομελές -ήδη από τις αρχές του 2011- Γραφείο ΟΕΥ Μπακού συνεχίζει, με αμείωτο ρυθμό, τις εργώδεις προσπάθειές του για αρωγή των Ελλήνων εξαγωγέων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Υπουργός: Shahin Mustafayev

Δ/νση: 84, U.Hacibeyov str.

Τηλ: (0099 412) 493 88 67

Φαξ: (0099 412) 492 58 95

Ηλ. δ/νση: office@economy.gov.az

Web: <http://www.economy.gov.az/>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΦΟΡΩΝ

Υπουργός: Fazil A. Mammadov

Δ/νση: Az1073, 16, Landau str.

Τηλ: (0099 412) 403 8970

Φαξ: (0099 412) 403 8971

Ηλ. δ/νση: office@taxes.gov.az

Web: <http://www.taxes.gov.az>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Υπουργός: Samir R. Sharifov

Δ/νση: Az1022, 83, S.Vurgun str.

Τηλ: (0099 412) 4044708

Φαξ: (0099 412) 4044720, 4044721

Ηλ. δ/νση: office@maliyye.gov.az

Web: www.maliyye.gov.az, www.finance.gov.az

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Υπουργός: κ. Natig A. Aliyev

Δ/νση: Az1000, Government House, 84, Uzeyir Hajibeyov str.

Τηλ: (0099 412) 5981653, 5981654, 5981655

Φαξ: (0099 412) 5981678

Ηλ. δ/νση: minenergy@minenergy.gov.az

Web: <http://www.minenergy.gov.az>

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ

Πρόεδρος: Aydin A. Aliyev

Δ/νση: AZ1073, 2, Inshaatchilar ave.

Τηλ: (99412) 404-22-00

Φαξ: (99412) 404-22-17

Ηλ. δ/νση: international@customs.gov.az

Web: www.customs.gov.az

ΚΡΑΤΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Πρόεδρος: Tahir Y. Budaqov

Δ/νση: Az1136, Inshaatchilar ave. 81

Τηλ: (0099 412) 538 6498, 538 9376, 538 - 52 - 48

Φαξ: (0099 412) 538 2442

Ηλ. δ/νση: sc@azstat.org

Web: <http://www.stat.gov.az>

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ (SOCAR)

Πρόεδρος: Rovneg Abdullayev

Δ/νση: AZ1000, 73 Neftchilar ave.

Τηλ: (0099 412) 521 02 82

Φαξ: (0099 412) 521 03 83

Ηλ. δ/νση: info@socar.az

Web: www.socar.az

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ & ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (AZPROMO)

Πρόεδρος: Rufat Mammadov

Δ/νση: 32, Neftchilar ave., Baku Business Center

Τηλ: (0099412) 598 0147, 598 0148

Φαξ: (0099412) 598 0152

Ηλ. δ/νση: office@azpromo.az

rmammadov@azpromo.az

Web: www.azpromo.az

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ (ASK)

Πρόεδρος: M. Musayev

Δ/νση: 57, Ac. Hasan Aliyev str., 3th floor, AZ 1110

Τηλ: (0099412) 465 72 42 / 465 72 43 / 465 72 44 / 465 72 45 / 465 72 46

Φαξ: (0099412) 465 72 42 / 465 72 43

E-mail: office@ask.org.az , aqrar@baku-az.net

Web: www.ask.org.az

ΕΜΠΟΡΙΚΟ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ

Πρόεδρος: Alizada A. Niyaz

Δ/νση: 31, Istiglaliyyat str. AZ 1001

Τηλ: (0099 412) 492 8912

Φαξ: (0099 412) 497 1997

Ηλ. δ/νση: expo@chamber.az

Web: www.chamber.az

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Πρόεδρος: Alakbar Mammadov

Δ/νση: 85/189, C.Mammadquluzadeh str., Falez Plaza, 5th floor, AZ 1078

Τηλ: (0099 412) 596 7998, 597 0518/ (0099 455) 633 2449

Φαξ: (0099 412) 5970518

Ηλ. δ/νση: president@mrrm.az, office@mrrm.az, farid@mrrm.az, sadagat@mrrm.az ,
ilgar@mrrm.az

Web: www.mrrm.az

ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ

Πρόεδρος: Zakir Nuriyev

Δ/νση: Baku, Azerbaijan, Samad Vurghun 43, AZ1014, World Business Center 9th floor

Τηλ: (0099 412) 497 6169, 497 1515, 510 8406

Φαξ: (0099 412) 497 1515

Ηλ. δ/νση: office@aba.az

Web : www.aba.az

ITECA Caspian (ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ)

Δ/νση: 15, Nobel Avenue, 7th floor, Azure Business Center, Baku, Azerbaijan, AZ1025

Τηλ : (0099 412) 4041000

Φαξ: (0099 412) 4041001

E-mail: office@iteca.az

Web: www.iteca.az